

Altaveus d'Infants a les Escoles:
construint espais de diàleg dels infants amb la seva
comunitat educativa per millorar el benestar dels
nens i nenes

Informe de resultats

institut
infància i
adolescència

Ajuntament
de Barcelona

ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES

**PARLEN ELS NENS I NENES
DE BARCELONA**

L'Institut Infància i Adolescència de Barcelona desenvolupa el programa de recerca i participació "Parlen els nens i nenes: el benestar de la infància a Barcelona", el qual és promogut per l'Ajuntament de Barcelona (Àrea de Drets Socials, Cultura, Educació i Cicles de Vida).

EDITA

Institut Infància i Adolescència de Barcelona – Institut Metròpoli

EQUIP DE TREBALL

Mari Corominas: anàlisi i redacció (Coordinadora del programa "Parlen els nens i nenes")

Clara Presas: dinamització, recollida de dades i revisió de l'informe (Equip SEER)

Adrià Santolalla: dinamització, recollida de dades i revisió de l'informe (Equip SEER)

Laura Torrella: dinamització, recollida de dades i revisió de l'informe (Equip SEER)

Alba Marco: suport per al tractament amb l'anàlisi qüestionari previ als infants i revisió de l'informe (Estudiant en pràctiques remunerades del grau en sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona)

Laia Ferrús: anàlisi del qüestionari final als infants i revisió de l'informe (Grup de recerca en educació moral, Universitat de Barcelona)

Ana Novella: anàlisi del qüestionari final als infants i revisió de l'informe (Grup de recerca en educació moral, Universitat de Barcelona)

Emma Cortés: revisió de continguts (Coord. Altaveus d'Infants a les Escoles i Altaveu d'Infants de la Ciutat)

Laia Curcoll: revisió de continguts i publicació (Responsable de comunicació)

Laia Pineda: revisió de continguts (Directora)

EN COL-LABORACIÓ AMB

Consorci d'Educació de Barcelona

Grup de recerca en educació moral (Universitat de Barcelona)

Consorci d'Educació de Barcelona
Generalitat de Catalunya
Ajuntament de Barcelona

Grup de recerca en
Educació Moral

AGRAÏMENTS

Tots els infants, mestres, famílies i persones que han fet possible els Altaveus d'Infants a les Escoles. També totes les persones integrants del Grup Motor.

Barcelona, juliol de 2024

La manera de citar el present informe serà:

Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2024). *Altaveus d'Infants a les Escoles: construint espais de diàleg dels infants amb la seva comunitat educativa per millorar el benestar dels nens i nenes. Informe de resultats.*

Institut Infància i Adolescència de Barcelona – Institut Metròpoli (Ajuntament de Barcelona).

<https://institutinfancia.cat/mediateca/altaveus-infants-escoles-informe-recerca>

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement – No comercial – Compartir igual (by-nc-sa) amb finalitat no comercial i amb obra derivada. Es permet copiar i redistribuir el material en qualsevol mitjà i format, sempre que no tingui finalitats comercials; així com remesclar, transformar i crear a partir del material, sempre que es difonguin les creacions amb la mateixa llicència de l'obra original.

RESUM

En base al dret de la infància d'ésser adequadament escoltada en l'àmbit social i afavorir la seva ciutadania activa, amb orientacions de recerca ètica amb infants, l'Agenda dels infants (2a edició) és un dels resultats principals del programa municipal de recerca i participació "Parlen els nens i nenes: el benestar de la infància a Barcelona". En ella s'hi expliquen les 11 demandes amb les 30 propostes dels nens i nenes per millorar el benestar de la infància a la ciutat de Barcelona, així com més de 100 idees d'acció per dur-les a la pràctica. Els infants adrecen aquestes idees als poders públics (especialment l'Ajuntament de Barcelona), les escoles (comunitat educativa en sentit ampli), les famílies i els mateixos infants.

Així, com que l'Agenda dels infants va dirigida a la comunitat educativa (equips educatius/directius, famílies i alumnat), a qui especialment demanen sentir-se més participants de les decisions que s'hi prenen, grups d'infants que cursen 5è d'educació primària han presentat l'Agenda dels infants a la seva comunitat educativa per obrir diàlegs per millorar el benestar dels nens i nenes a partir de compromisos d'acció concrets.

Al llarg del curs 2023-24, un total de 470 infants de 13 escoles de tots els districtes de la ciutat de Barcelona han estat acompanyats per un equip de dinamització per afavorir, a part de l'organització de les sessions, una vivència de la participació amb reflexió i vincle amb la comunitat educativa. Com a resultats, més enllà de presentar l'Agenda dels infants en la seva globalitat, els Altaveus d'Infants a les Escoles obren diàlegs amb la seva comunitat educativa i –el que és encara més rellevant– arriben a compromisos conjunts per millorar el benestar dels infants.

Concretament s'han realitzat més de 35 diàlegs amb més de 300 persones adultes amb el protagonisme dels infants com agents per millorar el benestar de la infància. Amb valoracions positives per part dels interlocutors (companyes i companys de l'escola, mestres i famílies) i arribant, a més, a compromisos conjunts de millora. Així mateix, els infants participants als Altaveus d'Infants a les Escoles han adquirit una millor perspectiva envers la seva capacitat de participació i ciutadania activa. En aquest sentit, l'ampliació del coneixement de la missió de l'Agenda dels infants afavoreix que puguin decidir voluntàriament de fer el pas a l'Altaveu d'Infants de la Ciutat, que va constituir-se el 6 de juny de 2024 al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, amb l'Alcalde de Barcelona i altres representants del govern municipal.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	5
JUSTIFICACIÓ DELS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES	5
QUÈ SÓN I QUIN ÉS EL SEU OBJECTIU	8
REFERENTS CONCEPTUALS	10
2. METODOLOGIA AMB ACOMPANYAMENT ADULT	12
BASES DE RECERCA	12
LA DINAMITZACIÓ	16
3. RESULTATS I COMPROMISOS DE LA COMUNITAT EDUCATIVA	21
MÉS DE 35 DIÀLEGS AMB MÉS DE 300 PERSONES ADULTES	21
AMB EL PROTAGONISME DELS INFANTS COM AGENTS PER MILLORAR EL BENESTAR DE LA INFÀNCIA	22
AMB VALORACIONS POSITIVES PER PART DELS INTERLOCUTORS (COMPANYS I COMPANYYES DE L'ESCOLA, MESTRES I FAMÍLIES)	24
ARRIBANT A COMPROMISOS DE MILLORA AMB LA SEVA COMUNITAT EDUCATIVA MÉS PROPERA	25
ADQUIRINT UNA MILLOR PERSPECTIVA ENVERS LA SEVA CAPACITAT DE PARTICIPACIÓ I CIUTADANIA ACTIVA	30
AMPLIANT CONEIXEMENT DE LA MISSIÓ DE L'AGENDA DELS INFANTS PER FER EL PAS A L'ALTAVEU D'INFANTS DE LA CIUTAT	32
4. CONCLUSIONS DELS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES AMB REPTES PER AVANÇAR EN LA PARTICIPACIÓ DELS INFANTS A LA CIUTAT DE BARCELONA	36
CONCLUSIONS	36
REPTES	39
5. REFERÈNCIES	43
BIBLIOGRÀFIQUES	43
FIGURES/FOTOGRAFIES/TAULES/GRÀFICS	46

1. INTRODUCCIÓ

JUSTIFICACIÓ DELS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES

L'Agenda dels infants va dirigida a la comunitat educativa, a qui demanen sentir-se més participants de les decisions que s'hi prenen.

L'Agenda dels infants (2a edició) és el resultat d'una consulta als nens i nenes de la ciutat de Barcelona que tenen entre 8 i 11 anys (5.000 infants participants a l'Enquesta de Benestar Subjectiu de la Infància a Barcelona -EBSIB- de l'any 2021 i 2.000 als tallers participatius de 2022-23 per a la revisió i actualització de l'Agenda dels infants de la 1a edició). Va ser presentada a l'Ajuntament de Barcelona el mes de novembre de 2023 dins els

actes públics de la ciutat de Barcelona com a 1a Capital Europea de la Democràcia¹. L'Agenda dels infants explica i dona significat a les 11 demandes dels infants per millorar el benestar de la infància amb 30 propostes concretes i més de 100 idees d'acció des de la corresponsabilitat, ja que van dirigides a tothom: a l'Ajuntament i els poders públics en general, a les escoles (comunitat educativa en sentit ampli), a les famílies directament i als mateixos infants. L'Agenda dels infants forma part del programa de recerca i participació "Parlen els nens i nenes: el benestar de la infància a Barcelona", promogut per l'Ajuntament de Barcelona i desenvolupat per l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona, dins l'Institut Metròpoli (Ajuntament de Barcelona, 2024; Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2023, 2024b).

¹ <https://institutinfancia.cat/mediateca/np-els-nens-i-nenes-de-barcelona-demanen-mes-temps-lliure-i-en-familia-mes-ajuda-emocional-mes-acompanyament-en-lus-de-les-pantalles-i-acabar-amb-el-bullying/>

Figura 1. Les 11 demandes de l'Agenda dels infants (2a edició) per millorar el benestar de la infància a la ciutat de Barcelona.

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2023).

Una de les demandes de l'Agenda dels infants és que tothom escolti les seves opinions i participar en les decisions que els afecten, també específicament a l'escola. Cal destacar que 4 de cada 10 nens i nenes (40%) pensen que les persones adultes no els escolten adequadament, sobretot a mesura que s'apropen a l'adolescència i amb valoracions més negatives segons si els infants es troben en situació de privació material, tenen origen estranger o bé pateixen alguna discapacitat. En comparació amb la família i el barri on viuen, tot i ser el context on se senten més escoltats i pensen que poden participar-hi més, hi ha marges de millora importants pel que fa a l'escolta adequada cap als infants per part dels i les mestres a l'escola (només un 55% es mostra totalment d'acord amb què els i les mestres l'escolten i tenen en compte el que diu) i la participació en la presa de decisions a l'escola sobre temes importants per a ells i elles (només un 45% està totalment d'acord amb què a l'escola pot prendre decisions que són importants per a ell o ella). En aquest sentit, genuïnament voldrien que tothom confiï més en ells i elles per no sentir-se sobreprotegits i ser més autònoms. En concret, volen que els equips educatius els demanin la seva opinió, per exemple amb més assemblees o votacions per decidir coses de l'escola. També sobre aspectes relacionats amb l'aprenentatge, així com sobre si cal posar-se bata o quan anar al lavabo. Quan l'escola incorpora, en el seu projecte educatiu, espais de diàleg per als infants amb la comunitat educativa es pot vehicular una manera de prendre decisions conjuntament amb l'alumnat sobre qüestions que l'afecten directament. Per exemple, sobre espais tan significatius per als infants com són el pati, el menjador, les extraescolars o, fins i tot, si es podria reservar una estona perquè les famílies puguin entrar a l'aula i estar a l'escola. O, com també recull l'Agenda dels infants, sobre com treballar per a la igualtat de gènere i contra el racisme, com implicar-se en la cura del medi ambient o com voldrien educar-se a la ciutat (Corominas, 2024; Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2022b, 2023b).

Figura 2. Percentatge d'infants (10-11 anys) que no estan completament satisfets amb l'escolta adulta; ciutat de Barcelona, 2021.

**4 DE CADA 10 NENS I NENES (40%)
PENSEN QUE LES PERSONES ADULTES
NO ELS ESCOLTEN ADEQUADAMENT.**

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2023) a partir de l'Enquesta de Benestar Subjectiu de la Infància a Barcelona 2021, promoguda per l'Ajuntament de Barcelona i desenvolupada per l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona (Institut Metròpoli).

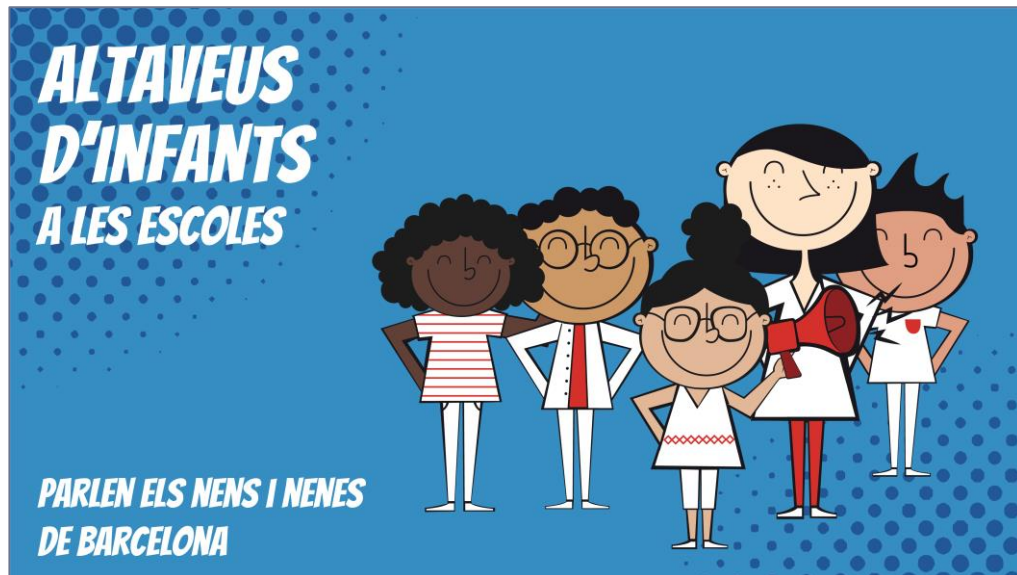
QUÈ SÓN I QUIN ÉS EL SEU OBJECTIU

Grups d'infants de 5è de primària presenten l'Agenda dels infants a la seva comunitat educativa per obrir diàlegs per millorar el benestar dels nens i nenes a partir de compromisos d'acció concrets.

Els grups Altaveus d'infants a les escoles es constitueixen amb els grups-classe de 5è curs d'educació primària (curs 2023-24), els quals contribuiran de forma activa en divulgar les 11 demandes de l'Agenda dels infants amb l'objectiu d'incidir i aconseguir millores en les qüestions que els afecten. En la majoria dels casos, són infants que han contestat l'EBSIB prèviament (curs 2021-22 a 3r) i han format part dels tallers participatius per a l'elaboració de l'Agenda dels infants (curs 2022-23 a 4t). Els

Altaveus d'infants a les escoles tenen l'encàrrec de compartir el contingut de l'Agenda dels infants i obrir diàlegs que puguin donar resposta a les seves demandes, principalment amb altres infants de l'escola, amb els i les mestres i també amb les famílies. Posteriorment a l'experiència d'haver participat als grups Altaveus d'Infants a les Escoles, els infants que ho decideixin podran presentar-se voluntàriament a formar part del grup Altaveu d'Infants de la Ciutat, que funcionarà durant el curs següent (2024-25) i que estarà integrat per alumnat de diferents centres. En aquest cas, el grup Altaveu d'Infants de la Ciutat tindrà l'encàrrec de continuar divulgant l'Agenda i establir els diàlegs amb representants polítics i socials de la ciutat (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2024a).

Figura 3. Logotip dels grups Altaveus d'Infants a les Escoles.

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

Per tant, l'objectiu principal dels grups Altaveus d'Infants a les Escoles és que presentin l'Agenda dels infants a la seva comunitat educativa més propera per tal d'obrir diàlegs per avançar en les seves demandes per millorar el benestar dels nens i nenes a partir de compromisos d'acció concrets. És per això que grups-classe d'infants que cursen 5è d'educació primària parlen amb altres nens i nenes de l'escola (sobretot infants de 3r, 4t o 6è), l'equip de mestres (p. ex. el Claustre) i les famílies (p. ex. les famílies del seu grup classe o les associacions de famílies d'alumnes de l'escola) per valorar conjuntament accions de millora que es poden dur a terme en relació a les seves preocupacions i malestars.

Complementàriament a aquest objectiu principal, tenint en compte que l'Agenda dels infants va dirigida, entre d'altres, a les escoles amb la seva comunitat educativa i que els infants volen sentir-se més participants de les seves escoles, **l'objectiu va consensuar-se amb el Grup Motor del programa “Parlen els nens i nenes” i especialment el Consorci d'Educació de Barcelona (CEB) per tal d'explorar nous espais de participació que funcionin a les escoles (si cal inicialment amb acompanyament adult especialitzat de fora les escoles), al costat de les experiències actuals recollides a la Convocatòria Unificada de Programes del CEB i les realitzades autònomament pels centres educatius** (p. ex. delegats i delegades de classe, assemblees permanents, consells d'infants, etc.). En aquest sentit, els Altaveus d'Infants a les Escoles, com ho fa globalment el programa “Parlen els nens i nenes” des del curs 2016-17 (1a edició), és un recurs educatiu municipal per a la competència transversal de ciutadania del nou currículum escolar, que té en compte el dret dels infants de ser escoltats adequadament per l'Ajuntament de Barcelona i participar en la construcció de la ciutat (Carta de ciutadania de Barcelona, 2010; Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, 2010; Generalitat de Catalunya, 2022; Nacions Unides, 1989).

Com a segon objectiu principal més enllà de l'experiència inicial de participació a l'escola, els Altaveus d'Infants a les Escoles s'incorporen com a fase prèvia a l'Altaveu d'Infants de la Ciutat (l'únic Altaveu d'infants de la 1a edició) per tal d'adquirir les habilitats participatives favorables per decidir voluntàriament formar part de l'Altaveu d'Infants de la Ciutat. En aquest sentit, amb els Altaveus d'Infants a les Escoles es comencen a fomentar les habilitats participatives i a conèixer el que implica obrir diàlegs amb persones adultes i altres nens i nenes. Des de l'experiència prèvia, els infants fan el pas a l'Altaveu d'Infants de la Ciutat de forma voluntària, tenint coneixement sobre la dinàmica i el funcionament dels diàlegs, ja que han viscut una experiència de participació connectada amb l'Altaveu d'Infants de la Ciutat, però en un entorn més proper com és l'escola. Així mateix, el pas pels Altaveus d'Infants a les Escoles afavoreix l'entesa de la missió del grup Altaveu d'Infants de la Ciutat, on els infants obren diàlegs amb agents polítics i socials de la ciutat de Barcelona. Per exemple, seguint la línia de la 1a edició del programa “Parlen els nens i nenes”, alguns dels diàlegs previstos són amb els diferents grups municipals i el govern municipal (Ajuntament de Barcelona), el Consell Municipal de Benestar Social o el Consell de Ciutat (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2019). Així mateix, se n'afegeixen de nous responenent a diferents peticions o oportunitats, com ara amb el Consell Educatiu de Ciutat, el Síndic de Greuges de Barcelona o el Consell Nacional dels Infants i els Adolescents de Catalunya. L'acte de Constitució del grup Altaveu d'Infants de la Ciutat ha coincidit amb la finalització dels Altaveus d'Infants a les Escoles, el 6 de juny de 2024².

² <https://institutinfancia.cat/mediateca/np-barcelona-constitueix-laltaveu-dinfants-de-la-ciutat/>

Fotografia 1. Constitució de l'Altaveu d'Infants de la Ciutat (6 de juny de 2024, Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona).

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

REFERENTS CONCEPTUALS

Per últim a nivell introductori, és important assenyalar que els referents conceptuals principals per avançar cap a una participació autèntica amb els infants i superar l'adultocentrisme mitjançant els grups Altaveus d'Infants a les Escoles han estat els següents (Ajuntament de Barcelona, 2018, 2022; Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2024b; Save the Children, 2021; UNICEF Comitè Catalunya, 2023; Universitat de Barcelona et al., 2024):

Ajuntament de Barcelona. (2018). Impulsem la participació dels infants en els serveis i projectes municipals: document marc. *Departament de Promoció de la Infància*. <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documentos/impulsem-participacio-infants-serveis-projectes-municipals.pdf>

Ajuntament de Barcelona. (2022). Recull d'experiències de participació infantil a la ciutat de Barcelona. *Departament de Promoció de la Infància*. <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documentos/resultats-construccio-desenvolupament-la-innovacio-processos-participacio-infantil-adolescent.pdf>

Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (2024a). Marc teòric de referència sobre la participació de la infància de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona. *Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut Metròpoli (Ajuntament de Barcelona)*. <https://institutinfancia.cat/mediateca/marc-teoric-participacio-infancia/>

UNICEF Comitè Catalunya. (2023, març 1). *Drets dels infants*. Escola d'Administració Pública de Catalunya. <https://formaciooberta.eapc.gencat.cat/contingutsdels cursos/ddi/inici.html>

Universitat de Barcelona, Universidad de A Coruña, Federación Provincial de Asociaciones de Padres de Alumnos de Colegios Públicos de A Coruña, Asociación Los Glayus, Universitat Complutense de Madrid, Ajuntament de Mislata, & Asociación Centro Trama. (2024). *IMCITIZEN*. <https://www.ub.edu/imcitizen/>

Save the Children. (2021). *Los nueve requisitos básicos para una participación significativa y ética de la niñez*. <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/nine-basic-requirements-meaningful-and-ethical-childrens-participation/>

2. METODOLOGIA AMB ACOMPANYAMENT ADULT

BASES DE RECERCA

470 infants de 13 escoles són acompanyats per un equip de dinamització per afavorir una vivència de la participació amb reflexió i vincle amb la comunitat educativa.

El total dels Altaveus d'Infants a les Escoles estan formats per 470 infants que cursen 5è d'educació primària de 13 escoles del programa "Parlen els nens i nenes" (curs 2023/2024). S'ha escollit l'alumnat de 5è de primària perquè va respondre l'EBSIB 2021 a 3r (curs 2021/2022), va fer els tallers participatius per a l'elaboració de l'Agenda dels infants a 4t (curs 2022/2023) i els qui

segueixin amb l'Altaveu d'Infants de la Ciutat cursaran 6è (curs 2024/2025) i, per tant, encara no hauran acabat la seva etapa a l'educació primària.

La mostra inicial de l'EBSIB 2021 era estadística (5.000 infants aproximadament amb selecció aleatòria i estratificada per districte i titularitat, amb control per nivell de complexitat dels centres), mentre que la dels tallers participatius va ser una mostra derivada de l'estadística amb quotes qualitatives (2.000 infants aprox. amb quotes per districte, titularitat i complexitat) (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2022a, 2023b). Finalment, la mostra dels Altaveus d'Infants a les Escoles és qualitativa (almenys 1 escola a cada districte de la ciutat, amb quotes per titularitat i complexitat, amb un total de 13 escoles: 10 acompanyades directament per l'equip de dinamització i 3 autònomes amb el suport de l'equip de dinamització). Convé destacar que malgrat l'interès inicial des de les escoles, 4 finalment van declinar l'oportunitat de participar principalment per motius de sobrecàrrega dels equips educatius i es va oferir la proposta a altres escoles similars que complissin amb els criteris mostrals.

Taula 1. Relació de les 13 escoles amb grups Altaveus d'Infants a les Escoles (programa "Parlen els nens i nenes: el benestar de la infància a Barcelona").

ESCOLA	DISTRICTE	TITULARITAT
Escola Cervantes	01 Ciutat Vella	Pública
Escola Mireia	02 Eixample	Concertada
Escola Lluís Vives	03 Sants-Montjuïc	Pública
Santa Teresa de Lisieux	04 Les Corts	Concertada

ESCOLA	DISTRICTE	TITULARITAT
Escola Poeta Foix	05 Sarrià-Sant Gervasi	Pública
Escola Sant Josep de Gràcia	06 Gràcia	Concertada
Escola Guinardó	07 Horta-Guinardó	Concertada
Escola Mercè Rodoreda	08 Nou Barris	Pública
Institut-Escola el Til·ler	09 Sant Andreu	Pública
Escola San Francisco	10 Sant Martí	Concertada
Escola autònoma: Escola Molí de Finestrelles	09 Sant Andreu	Pública
Escola autònoma: Escola Heura	07 Horta-Guinardó	Pública
Escola autònoma: Institut-Escola Costa i Llobera	05 Sarrià-Sant Gervasi	Pública

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

Durant la realització dels Altaveus d'Infants a les Escoles s'apliquen diferents instruments per tal de poder valorar els resultats concrets i amplis de la participació dels infants. També per seguir i reajustar el projecte a nivell intern i facilitar el treball en equip. Això respon a les orientacions clau per a una participació significativa i ètica de la infància de Save the Children (2021), que explica que cal que les experiències de participació comptin amb estratègies adequades de recerca i avaluació, al costat de garantir que són experiències transparents, voluntàries, respectuoses, pertinents, ajustades a la infància, inclusives, formadores i segures. En línies generals, els motius i les maneres per promoure la participació de la infància queden recollits als marc teòric de referència sobre la participació de la infància de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2024b).

El present informe de recerca és un primer resultat de l'estratègia de seguiment i avaluació de l'Altaveu d'infants³, la qual es preveu complementar amb els resultats de la tesi doctoral "La participació liderada per infants. Construcció, incidència i acompanyament educatiu d'experiències de participació liderada per infants" desenvolupada per la investigadora predoctoral Laia Ferrús sota la supervisió de la Dra. Ana Novella (Grup de recerca en educació moral -GREM-, de la Universitat de Barcelona). D'altra banda, a mig-llarg termini es podrien dur a terme diferents accions per valorar fins a quin punt s'han dut a terme els compromisos per part de la comunitat educativa o bé si hi ha hagut millores perdurables arran dels Altaveus d'Infants a les Escoles. Així mateix, en cas d'interès o utilitat per part d'altres investigadors i investigadores es pot contactar amb info@institutinfancia.cat.

³ <https://institutinfancia.cat/projectes/altaveu-dinfants-els-nens-i-nenes-de-barcelona-prenen-la-paraula/>

Taula 2. Relació d'instruments de recerca per al seguiment dels grups Altaveus d'Infants a les Escoles (programa "Parlen els nens i nenes: el benestar de la infància a Barcelona").

INSTRUMENT	QUI RESPON	BREU DESCRIPCIÓ
Registre de preguntes-respostes clau	Equips educatius/directius	Principalment a la primera reunió amb les escoles, l'equip de dinamització recollia algunes dades clau, com ara el nombre d'infants matriculats, si n'hi havia amb necessitats educatives especials (per acordar la personalització de la seqüència) o bé si l'escola comptava amb espais o processos de participació previs a l'experiència.
Qüestionari inicial⁴	Infants	Abans de la 1a sessió i com a màxim abans de la presentació de l'Agenda dels infants a l'Ajuntament de Barcelona (21-11-2023), els infants van respondre un qüestionari inicial per conèixer el seu punt de vista sobre la participació i el fet de formar part dels Altaveus d'Infants a les Escoles (n=345 infants; no responen els infants de 2 escoles).
Diari de camp	Equip de dinamització	Durant la realització de les sessions, l'equip de dinamització va elaborar un diari de camp valorant el treball a cada sessió, amb anècdotes significatives, associacions a nivell de districte i altres observacions a criteri professional. També inclou l'elaboració d'actes curtes sobre els diàlegs.
Qüestionari de valoració i compromisos	Equip de mestres i famílies dels diàlegs	Després dels diàlegs amb l'equip de mestres i les famílies, se'ls convidava perquè una persona representant aportés les valoracions i compromisos com a grup a través d'un qüestionari online que també es podia entregar escanejat o en paper (n=23, tot i que no s'ha obtingut resposta des de tots els diàlegs realitzats amb persones adultes; n'hi ha més de 18 perquè en alguns casos

⁴ Els qüestionaris inicial i final contestats pels infants han estat elaborats en el marc de la col·laboració de recerca amb el projecte europeu [IMCITIZEN](#) (Grup de Recerca en Educació Moral -GREM-), de la Universitat de Barcelona per a la investigació principal. Compta amb preguntes vinculades a la participació de l'Enquesta de Benestar Subjectiu de la Infància a Barcelona, altres preguntes treballades pel GREM al projecte IMCITIZEN o altres projectes de participació, d'altres vinculades a la recerca sobre adultocentrisme de l'Iván Rodríguez (Universitat de Huelva i coinvestigador principal d'INFAPOST, on també hi col·labora l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona) i, per últim, també incorpora algunes preguntes noves en el marc dels Altaveus d'Infants a les Escoles. Els qüestionaris s'han revisat internament per l'equip de l'Institut Infància i el GREM, així com especialment les primeres aplicacions van servir de pilotatge per introduir millores puntuals.

INSTRUMENT	QUI RESPON	BREU DESCRIPCIÓ
		hi ha hagut resposta per part de diferents representants). Els diàlegs amb els altres nens i nenes de l'escola no han estat valorats formalment pels infants receptors amb un qüestionari per evitar sobrecarregar la dedicació a l'activitat, tot i que les valoracions <i>in situ</i> globalment van ser positives.
Dinàmica de la diana	Infants	En la realització de la sessió de cloenda, l'equip de dinamització va dur a terme la dinàmica de la diana per tal de poder conèixer què diuen els infants que els ha aportat participar als Altaveus d'Infants a les Escoles. La diana se centra principalment amb ells/es com a grup, els altres nens i nenes de l'escola que van rebre els diàlegs, l'equip de mestres i les famílies. També l'escola globalment. La dinàmica es basa en una proposta de la Universitat de Barcelona (Ferrús et al., 2023).
Qüestionari final als infants	Infants	Després de la sessió de cloenda i com a màxim durant el mes d'abril de 2024, els infants van respondre un qüestionari final per conèixer el seu punt de vista sobre com ha anat i què s'ha pogut aconseguir (n=306 infants; no responen els infants de 3 escoles).
Registre dels infants interessats a formar part de l'Altaveu d'Infants de la Ciutat	Infants	Durant el desenvolupament dels Altaveus d'Infants a les Escoles i específicament amb la sessió de cloenda, es va explicar i preguntar als infants si volien participar al grup Altaveu d'Infants de la Ciutat.
Sessió de retorn, valoració i compromisos	Equips educatius/directius	El 2 de juliol, l'equip de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona va fer una sessió per presentar un resum de la 1a versió del present informe de recerca als equips educatius/directius amb Altaveus d'Infants a les Escoles. Es va preguntar, a mode de conclusions de projecte, pels punts forts/oportunitats de l'experiència, així com els punts febles/dificultats per tal de construir una mirada compartida que faciliti el disseny d'una possible següent edició de l'experiència, així com avançar en compromisos concrets des de les escoles i en el desenvolupament de

INSTRUMENT	QUI RESPON	BREU DESCRIPCIÓ
		l'Altaveu d'Infants de la Ciutat. A més, es van formular preguntes equivalents als equips de les escoles que no van poder assistir a la sessió (a través de l'últim contacte de seguiment per part de l'equip de dinamització). Els resultats d'aquesta activitat s'han introduït a la 2a i última versió de l'informe.

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

LA DINAMITZACIÓ

Els Altaveus d'Infants a les Escoles han estat acompanyats per un equip de dinamització especialitzat (Salut i Educació Emocional -SEER-), que partia d'una guia específica cocreada amb l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2024a). A partir dels aprenentatges metodològics de la 1a edició del programa "Parlen els nens i nenes" i l'Altaveu d'Infants de la Ciutat (Ajuntament de Barcelona, 2022), així com seguint la metodologia d'intervenció socioeducativa basada en el model d'Acompanyament al Desenvolupament Socioemocional (model ADS), la qual es basa en la vinculació de la vivència, la reflexió i la transferència. Seguint els principis ètics i metodològics per a la recerca i participació significativa de nens i nenes, s'ha treballat amb una seqüència organitzativa de 9 sessions (sessions de constitució, de preparació i realització dels diàlegs amb cada agent i una sessió de cloenda). El model ADS, a més, ha afavorit un espai segur i protector per als infants a l'hora d'expressar les seves vivències i punts de vista. El desenvolupament de les sessions s'ha ajustat a l'horari escolar i l'organització educativa de les escoles (p. ex. les escoles amb 2 línies s'han repartit els diàlegs amb l'equip de mestres i les famílies per grup, de manera que han fet 7 sessions enlloc de 9), així com la disponibilitat horària dels equips educatius i les famílies. Així mateix, l'enfocament de l'experiència a cada centre educatiu també ha tingut en compte si l'escola comptava amb espais de participació propis, com ara assemblees permanents o consells d'infants (especialment en 4 de les 13 escoles). També s'ha parlat amb els equips educatius per tal de poder personalitzar al màxim l'experiència dels infants amb necessitats educatives especials (especialment a 3 escoles amb infants amb diferents grau de discapacitat, trastorns de l'espectre autista o trastorns de conducta), tot i que acompanyar específicament els infants amb discapacitats i necessitats educatives especials és un repte de cara a una possible reedició de l'experiència. D'altra banda, l'equip tècnic de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona ha estat a algunes sessions de diàleg, aportant com una persona adulta participant més i afavorint la mediació entre els infants amb els agents amb els quals interactuaven.

Taula 3. Seqüència de 9 sessions dels grups Altaveus d'Infants a les Escoles (programa "Parlen els nens i nenes: el benestar de la infància a Barcelona").

MOMENT 0	SESSIÓ 1	SESSIÓ 2	SESSIÓ 3	SESSIÓ 4	SESSIÓ 5	SESSIÓ 6	SESSIÓ 7	SESSIÓ 8	SESSIÓ 9
Introducció al programa	Sessions de constitució		Preparació del diàleg amb infants	Diàleg infants	Preparació del diàleg amb mestres	Diàleg mestres	Preparació del diàleg amb famílies	Diàleg famílies	Cloenda
Presentació del programa i dels seus objectius.	Presentació i reflexió sobre el benestar i treball per conèixer i connectar amb les demandes de l'Agenda.	Procés de selecció sobre els temes que prioritzen els infants.	Facilitació de dinàmiques i activitats per preparar el diàleg dirigit a infants.	Acompanyament en la implementació del diàleg.	Facilitació de dinàmiques i activitats per preparar el diàleg dirigit a mestres.	Acompanyament en la implementació del diàleg.	Facilitació de dinàmiques i activitats per preparar el diàleg dirigit a famílies.	Acompanyament en la implementació del diàleg.	Tancament de l'AIE i transició a l'AIC

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2024a).

L'experiència de dinamització dels diàlegs ha estat valorat de manera positiva i satisfactòria pel propi equip de dinamització. Destaquen la motivació i actitud per part del global dels infants, tot i que també expliquen que alguns infants no estan tan motivats i implicats en el projecte. També destaquen el rol important dels i les mestres a l'hora d'acompanyar els nens i nenes, ja que el rol de dinamitzador o dinamitzadora no substitueix la funció docent i pròpia dels equips de mestres. Així mateix, la reflexió sobre cada sessió ha permès que la preparació i dinamització de les mateixes sessions a diferents escoles incorporés elements de millora a partir de la pròpia experiència (p. ex. preparació de material, gestió dels temps, visió dels imprevistos, etc.).

Taula 4. Exemples de valoracions de les diferents sessions per part de l'equip de dinamització.

SESSIÓ	VALORACIONS D'EXEMPLE <i>(no es corresponen a una única escola o dinamitzador/a)</i>
1. Ens constituïm com a grup Altaveu	Ha anat molt bé: hi ha interès per part dels infants i sembla que els motiva el projecte. Com que van anar a l'acte del 21N abans de començar el projecte tenen una idea clara del què farem.
2. Participa!	En aquesta sessió hem parlat sobre quines demandes parlarem a cada diàleg. Hi ha hagut moltes opinions diferents i ha estat genial perquè s'han escoltat i han decidit entre tots i totes quina era la millor opció. El tutor està molt animat amb el projecte.
3. Preparació dels diàlegs i preparació del diàleg amb infants	Es nota quins alumnes estan més motivats i quins no tant. Els primers ho entenen tot perfectament i, als segons, els costa més entendre què han de fer (això ens comporta molt temps de dedicació de la sessió).
4. El diàleg amb els infants	Hem anat a tres classes (3r, 4t i 6è). S'ha entès molt bé el propòsit. També perquè la tutora ha ajudat molt amb el tema

SESSIÓ	VALORACIONS D'EXEMPLE <i>(no es corresponen a una única escola o dinamitzador/a)</i>
	de fer preguntes als oients, verificant que havien entès el què els demanàvem i el què deia cada demanda.
5. Preparació del diàleg amb mestres	Clara millora en comparació amb la preparació del primer diàleg. Tots i totes més treballadors, més connectats amb la preparació del diàleg i pensant en possibles preguntes o situacions per parlar-ne durant el diàleg.
6. El diàlegs amb mestres	Ha anat força bé perquè han sortit moltes inquietuds dels infants i els mestres han acceptat certes propostes. S'ha parlat de la paraula "preferit", de diferents contestacions que no agraden als alumnes, de l'escolta activa per part de les dues parts i de la gestió emocional o de conflictes.
7. Preparació del diàleg amb famílies	Jo he percebut la sessió de manera més estressant que altres dies. Per exemple, la mestra deia que els infants estaven més "excitats" que normalment (setmana de carnaval i la sessió era després del pati del migdia).
8. El diàleg amb famílies	La majoria de famílies han escoltat activament i han fet preguntes pertinents. Els infants estaven nerviosos abans de començar, però perquè els importa el tema.
9. Valoració i traspàs a l'Altaveu de Ciutat	La sessió ha anat molt bé: els infants diuen que el projecte ha servit sobretot per augmentar la cohesió dins l'escola i també entre companys i companyes. Remarcaven tenir més empatia i notar canvis en la manera de tractar-se. La tutora té prevista una tutoria durant la mateixa setmana per explicar-los els canvis que hi haurà a l'escola arran del diàleg amb el Claustre.

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona a partir del diari de camp de l'equip de dinamització.

Pel que fa a les escoles autònomes, malgrat la dificultat d'autoorganitzar-se per dur a terme les sessions, un cop fetes valoren positivament els resultats dels diàlegs dels infants amb la seva comunitat educativa. En altres paraules, l'empremta que genera en els infants l'experiència de participació és un impuls perquè els equips educatius s'esforcin per seguir endavant amb el projecte. Ho fan a partir de la proposta metodològica per realitzar els Altaveus d'Infants a les Escoles i els suports puntuals de l'equip de dinamització, tot i que les 3 escoles han hagut de simplificar els passos a seguir per tal de poder fer l'Altaveu d'Infants a la seva escola satisfactòriament. A més, enlloc d'emails de contacte o trucades de suport per part de l'equip de dinamització, segurament és més recomanable establir reunions de seguiment conjuntes des de l'inici del projecte a les escoles. Un cop conegut bé el projecte, les escoles poden treballar-lo de manera autònoma, tot i que cal tenir en compte que canvis importants d'organització escolar (p. ex. canvis en els equips directius o docents) poden fer que calgui reinformar i reajustar el projecte a les escoles en manera particular.

Fotografia 2. Diàleg dels infants amb mestres a una escola autònoma dels Altaveus d'Infants a les Escoles.

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

A més, per tal de promoure i donar visibilitat l'exercici de ciutadania activa dels Altaveus d'Infants a les Escoles, s'ha convidat als mitjans de comunicació perquè coneguin i expliquin l'experiència de participació dels infants. Així mateix, per afavorir el coneixement d'aquesta experiència de participació, també és destacable que es va fer una sessió de presentació de l'Agenda dels infants i els Altaveus d'Infants a les Escoles a nivell de districtes per part de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona⁵.

A banda de també explicar-ho des del web de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona i les seves xarxes socials⁶, en paral·lel també s'han recollit continguts audiovisuals propis per poder realitzar un producte-resum audiovisual del programa "Parlen els nens i nenes" en endavant, coincidint amb la finalització de la 2a edició (2021-25). Convé anotar que més enllà de les aparicions directes en mitjans dels infants que formen part dels Altaveus d'Infants a les Escoles, també hi hagut altres ressons en mitjans, ja sigui per articles en premsa propis o reportatges des de diferents mitjans, especialment escrits online.

⁵ <https://institutinfancia.cat/noticies/presentem-lagenda-dels-infants-als-districtes-de-la-ciutat/>

⁶ <https://institutinfancia.cat/noticies/els-altaveus-dinfants-a-les-escoles-dialoguen-amb-mestres-i-families/>

Taula 5. Aparicions directes en mitjans dels infants que formen part dels Altaveus d'Infants a les Escoles.

MITJÀ	DATA	NOTÍCIA
3cat - InfoK	28/11/2023	Desenganxem-nos de les pantalles!
Catalunya Ràdio - L'ofici d'educar	03/03/2024	L'ofici d'educar: Clam dels infants "Els nostres pares i mares treballen massa"

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

Finalment, els infants participants als Altaveus d'Infants a les Escoles reben un vídeo d'agraïment i de recull de la feina feta⁷. Tant el vídeo d'agraïment com el missatge⁸ preparat per l'Institut Infància i Adolescència parteixen dels continguts del present informe de recerca. D'aquesta manera se segueix la Carta Internacional per a la Recerca Ètica amb la Infància d'UNICEF (UNICEF Office of Research - Innocenti et al., 2022), que recomana fer retorns adequats de la informació als infants i adolescents que participen en experiències de recerca o generació de coneixement. També dona resposta al dret a rebre una informació adequada (article 17 de la Convenció dels Drets dels Infants de les Nacions Unides), amb caràcter *child-friendly* tal com recomana la Unió Europea (2021).

⁷ <https://institutinfancia.cat/mediateca/video-dagraiment-a-tots-els-nens-i-nenes-participants-als-altaveus-dinfants-a-les-escoles/>

⁸ <https://institutinfancia.cat/blog/missatge-agraiment-infants-altaveus-escoles/>

3. RESULTATS I COMPROMISOS DE LA COMUNITAT EDUCATIVA

MÉS DE 35 DIÀLEGS AMB MÉS DE 300 PERSONES ADULTES

Més enllà de presentar l'Agenda dels infants, els Altaveus d'Infants a les Escoles aconseguixen obrir diàlegs amb la seva comunitat educativa i -el que és encara més rellevant- arribar a compromisos conjunts per millorar el benestar dels infants.

Els Altaveus d'Infants a les Escoles han realitzat 36 diàlegs amb la seva comunitat educativa (concretament 17 diàlegs amb altres nens i nenes de l'escola, 10 diàlegs més amb l'equip de mestres i 9 diàlegs més amb les famílies). Això vol dir que l'Agenda dels infants s'ha presentat a bona part de l'alumnat de les escoles participants i a més de 300 persones adultes (almenys 185 mestres i 120 familiars). Els diàlegs han seguit la proposta inicial, tot i que en algunes escoles els infants han volgut anar més enllà i explicar-ho a més infants de l'escola o més grups de famílies. A més, quan els diàlegs amb l'equip de mestres o

famílies no han resultat possibles, en algun cas s'han fet un diàleg amb la presència del personal d'administració i serveis de l'escola i només a una escola només s'ha fet el diàleg amb els altres nens i nenes de l'escola. També és destacable que en els diàlegs amb les famílies habitualment hi ha hagut representació de l'equip de mestres de l'escola.

S'han tractat pràcticament totes les demandes de l'Agenda dels infants (2a edició), tot i que amb diferents intensitats segons l'interlocutor (l'única demanda que no s'ha presentat a cap diàleg ha estat la demanda 7 sobre millorar la vida a la ciutat, possiblement perquè els infants han interpretat que els agents amb qui parlaven no en són els més responsables). Com era esperable, amb els diàlegs amb infants la demanda més presentada ha estat la demanda 2 sobre el bullying, amb l'equip de mestres la demanda 10 sobre millorar la vida a l'escola i amb les famílies la demanda 1 sobre millorar la vida amb la família. De manera transversal és destacable que la demanda 8 sobre la participació i l'escolta ha estat presentada a tots els agents, la qual cosa pot tenir a veure amb el fet que estan justament en una experiència de participació i això els fa guanyar en consciència de les necessitats i interessos que tenen per avançar en la seva ciutadania activa.

Taula 6. Relació de demandes de l'Agenda dels infants (2a edició) més presentades als diàlegs dels Altaveus d'Infants a les Escoles.

DIÀLEGS	DEMANDES MÉS PRESENTADES
Altres nens i nenes de l'escola	D02 BULLYING D01 FAMÍLIA D05 PANTALLES D08 PARTICIPAR D09 DESIGUALTAT/COMPARTIR
Mestres	D10 ESCOLA D04 AJUDA EMOCIONAL D08 PARTICIPAR
Famílies	D01 FAMÍLIA D05 PANTALLES D02 BULLYING D06 TEMPS LLIURE D08 PARTICIPAR

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona a partir dels diaris de camp de l'equip de dinamització. Nota: com a procediment de càlcul, són les demandes que s'han repetit en major mesura als diferents tipus de diàleg.

AMB EL PROTAGONISME DELS INFANTS COM AGENTS PER MILLORAR EL BENESTAR DE LA INFÀNCIA

Els infants dels Altaveus d'Infants a les Escoles valoren positivament ser els protagonistes de l'experiència, especialment descobrir que poden ser agents per millorar el benestar dels infants. Malgrat els dubtes o nervis inicials, expliquen que s'hi han sentit bé, els ha agradat i els ha resultat divertit. Globalment els agrada formar part d'un grup per poder expressar-se lliurement i aprendre que poden opinar per prendre decisions. Amb més empatia cap als altres, consideren que amb l'Agenda dels infants han après què necessiten i que poden treballar per aconseguir coses, dient que no amb més seguretat al que no volen. S'han sentit adequadament escoltats tant pels altres nens i nenes de l'escola, com per l'equip de mestres i les famílies. Especialment destaquen:

- Que els ha agradat escoltar els infants d'altres cursos de la seva escola, però que globalment no saben si hi haurà canvis o no per part seva, per la qual cosa diuen que calen més esforços perquè els diàlegs amb els infants serveixin per ajudar millorar el benestar dels infants des del que podrien fer ells i elles mateixos.
- Que els ha agradat l'atenció i la intenció de canvi dels i les mestres, amb els quals consideren que han pogut opinar conjuntament i ells aprendre a partir del punt de vista docent. Valoren positivament que els i les mestres responguin a les preguntes dels infants i comparteixin idees per millorar el seu benestar a l'escola i fora d'ella. Consideren que, amb els diàlegs, els equips directius saben el que volen els infants de

l'escola i agraeixen les cartes o comunicacions arran dels diàlegs i les explicacions del que no es pot canviar (amb els diàlegs, es demana als equips educatius i les famílies que valorin l'experiència i comparteixin els possibles compromisos als quals es poden comprometre -veure taula 4-).

- Que els ha agradat relacionar-se amb les famílies com a col·laboradores i que especialment hi hagués algú de la seva família. Valoren també positivament l'espai de conversa i improvisació amb les famílies, així com quan en el diàleg s'incitaven a partir del coneixement mutu i sempre amb la intenció d'arribar a compromisos per millorar el seu benestar. D'altra banda, també expressen algun malestar posterior al diàleg perquè les famílies els havien dit que el que els infants havien explicat al diàleg en obert eren aspectes de l'àmbit privat de les famílies.

Fotografia 3. Exemple del resultat de la dinàmica de la diana a una escola.

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

AMB VALORACIONS POSITIVES PER PART DELS INTERLOCUTORS (COMPANYS I COMPANYYES DE L'ESCOLA, MESTRES I FAMÍLIES)

Els diàlegs amb la comunitat educativa duts a terme pels Altaveus d'Infants a les Escoles són valorats positivament pels interlocutors implicats (infants, mestres i famílies).

D'entrada, els diàlegs amb els altres nens i nenes de l'escola no han estat valorats formalment pels infants receptors amb un qüestionari per evitar sobrecarregar la dedicació a l'activitat, tot i que les valoracions *in situ* globalment van ser positives. Pel que fa als diàlegs amb l'equip de mestres i les famílies:

- Els diàlegs amb els equips de mestres han estat valorats per part seva amb una mitjana de 8,4 sobre 10 (amb puntuacions entre els 7 i 10 punts). Els i les mestres valoren positivament l'espai per poder compartir reflexions i punts de vista amb els infants amb horitzontalitat, al costat de l'espontaneïtat, la implicació i la sinceritat dels infants. Tanmateix, també pensen que caldria més participació per part de tot el Claustre i aprofundir en propostes concretes per al centre educatiu.
- Els diàlegs amb les famílies han estat valorats per part seva amb una mitjana de 8,6 sobre 10 (amb puntuacions entre els 6 i 10 punts). Les famílies valoren positivament la confiança, coneixença i claredat amb la qual els infants presenten l'Agenda dels infants, així com el diàleg generat amb la seva participació i situacions particulars. D'altra banda, en algunes escoles les famílies pensen que caldria millorar la comunicació amb els infants i que caldria més temps per a la presentació de les demandes. També que cal aconseguir que el diàleg no sembli un "enfrontament" entre els infants i les famílies, sinó un espai d'escolta per desenvolupar les idees de l'Agenda conjuntament.

Fotografia 4. Diàleg dels infants amb famílies dels Altaveus d'Infants a les Escoles.

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

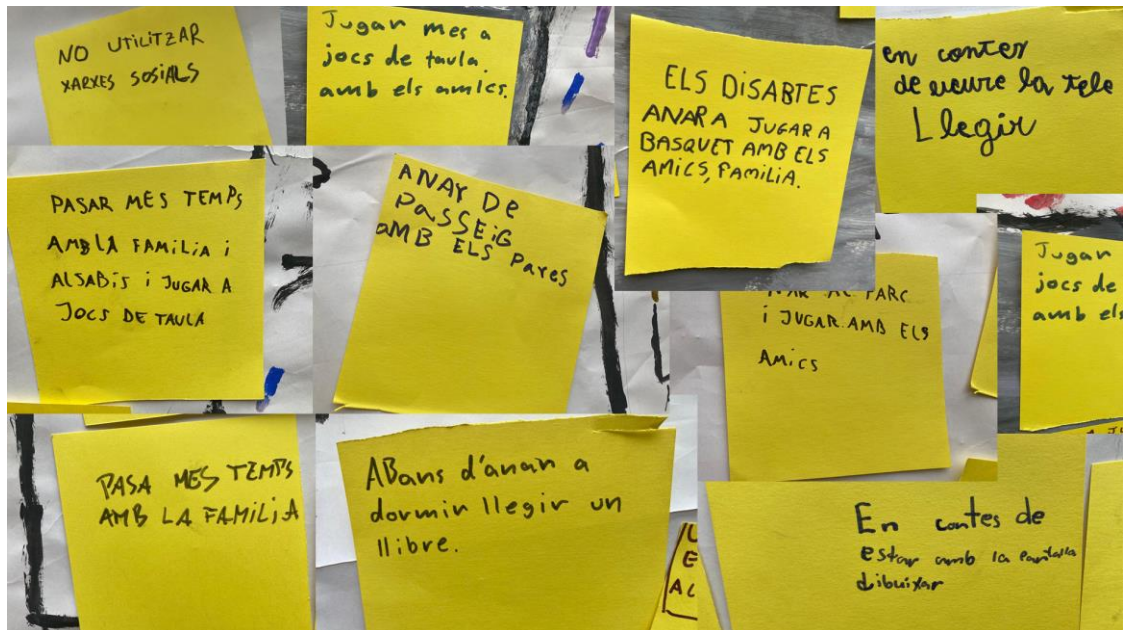
ARRIBANT A COMPROMISOS DE MILLORA AMB LA SEVA COMUNITAT EDUCATIVA MÉS PROPERA

Més enllà dels diàlegs, amb els Altaveus d'Infants a les Escoles s'arriba a compromisos tant globals com concrets per millorar el benestar dels infants amb la corresponsabilitat dels altres nens i nenes de l'escola, l'equip de mestres i les famílies. Tanmateix, en part dels diàlegs, malgrat que l'equip de mestres i les famílies manifesten que tenen sensibilitat envers l'escolta de la infància i les demandes dialogades, expliquen que no arriben a cap compromís d'actuació o canvi, tot i que en endavant tindran en compte l'Agenda dels infants i els diàlegs duts a terme amb els Altaveus d'Infants a les Escoles. D'altra banda, és pertinent destacar que a una part dels diàlegs amb les famílies també hi havia representants dels equips educatius/directius.

Com a agents de canvi, els infants com a grup de manera transversal especialment es comprometen a:

- Passar més temps amb la família.
- Aprendre a tractar el bullying i ajudar a qui no li agrada el seu cos.
- Canviar alguns hàbits per tenir un estil de vida més saludable, com ara no utilitzar els xarxes socials i llegir més en comptes de mirar la televisió.

Fotografia 5. Exemple de compromisos dels infants per millorar el seu benestar.

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

Els equips educatius des de les escoles especialment es comprometen a:

- Fer que sigui més fàcil demanar ajuda quan els infants ho necessitin, seguir treballant contra el bullying i per a què se sentin més segurs i segures.
- Millorar l'estona de migdia, tant pel que fa als menús com a la neteja del menjador entre els diferents torns de dinar.
- Tenir en compte l'opinió dels infants a l'hora de comprar material i també per a les activitats.
- Fer menys exàmens i tenir temps per fer deures dins de l'horari escolar.
- Incorporar nous materials de joc i activitats al pati, com cordes de saltar i material artístic, entre d'altres.

Les famílies especialment es comprometen a:

- Escoltar més els fills i filles per tenir més en compte la seva opinió.
- No cridar ni barallar-se a casa i oferir més suport emocional.
- Passar més temps en família i jugar més tots junts per divertir-se plegats i no passar tant de temps davant de les pantalles.
- Establir un contracte per a l'ús de les pantalles on adults i infants estableixen límits conjuntament i els adults també es comprometen a fer servir les pantalles menys estona.

Taula 7. Detall dels compromisos dels equips educatius i les famílies segons la demanda de l'Agenda tractada en els diàlegs.

DEMANDA	MESTRES	FAMÍLIES
D01 FAMÍLIA	- Facilitar que puguin fer més coses amb les famílies en el seu temps lliure.	- Escoltar més: trobar un espai setmanal per mantenir un diàleg tranquil i amb escolta activa. - No cridar ni barallar-se en l'àmbit familiar. - Passar més temps junts. Compartir més temps de qualitat amb ells i elles. - Organitzar-nos per tenir més temps per jugar plegats amb els nostres fills i filles (per exemple, poder tenir un cap de setmana sense pantalles).
D02 BULLYING	- Continuar amb el programa #Aquíproubullying. - Es portaran algunes propostes al Consell d'Infants del centre. - Donar importància al circuit per poder comunicar les situacions anòmales amb el professorat, amb confiança per poder explicar-ho.	.

DEMANDA	MESTRES	FAMÍLIES
D03 SEGURETAT	- Continuar amb la dinàmica de l'escola respecte a la seguretat.	.
D04 AJUDA EMOCIONAL	- Facilitar que puguin demanar ajuda si ho necessiten.	- Oferir més suport emocional.
D05 PANTALLES	.	- Explicar millor als infants que no podem augmentar les hores de pantalles. - Establir un contracte per a l'ús de les pantalles on adults i infants estableixen límits conjuntament: els adults es comprometen a fer servir les pantalles menys temps i passar temps de lleure amb els infants. - Ajudar-los en l'ús de les pantalles com a eines de recerca d'informació, així com a orientar-los en les maneres de controlar el temps d'ús. - Proposar-los més activitats per tal d'evitar l'ús excessiu de pantalles. - Buscar alternatives a les pantalles, pactant les condicions d'ús de les pantalles i el control parental. - Deixar de banda les pantalles també per part de les famílies perquè puguem escoltar-los més adequadament.
D06 TEMPS LLIURE	.	- Buscar més estones de joc en família.
D08 PARTICIPAR	.	- Escoltar més les seves propostes. - Tenir més en compte la seva opinió.
D10 VIDA A L'ESCOLA	ESPAI DE MENJADOR - Traslladar el malestar dels infants sobre el menjar a l'espai del migdia.	.

DEMANDA	MESTRES	FAMÍLIES
	- Que vingui l'expert en nutrició a l'escola per explicar els motius de com és el menú. - Parlar amb la nutricionista i el cuiner perquè ens proposin 10 menús temàtics, 1 per cada mes. - Fer una neteja més acurada dels espais entre els diferents torns per tal que quan entrin els alumnes del segon torn les taules, cadires i terra estiguin nets. - Parlar amb la persona encarregada per tal que assequi les safates quan surten del rentaplats i validi que estiguin netes. També amb els coberts i gots. MATERIAL I EQUIPAMENT - Reconsiderar el pressupost que s'inverteix en material, comptant amb l'opinió dels infants. - Els infants demanden espais d'escalada i d'experiments (es valorarà l'opció de recuperar els experiments en els moments de tarda diferent). CONVIVÈNCIA - Fer una bústia on els nens i nenes puguin deixar algun missatge per escrit adreçat a algun mestre en concret. Ho posarem en pràctica el curs vinent perquè a tothom va semblar una gran idea i de fàcil aplicació. TEMPS D'ESTUDI - Proporcionar més feedback,	

DEMANDA	MESTRES	FAMÍLIES
	mestres, menys exàmens i tenir temps per fer deures.	

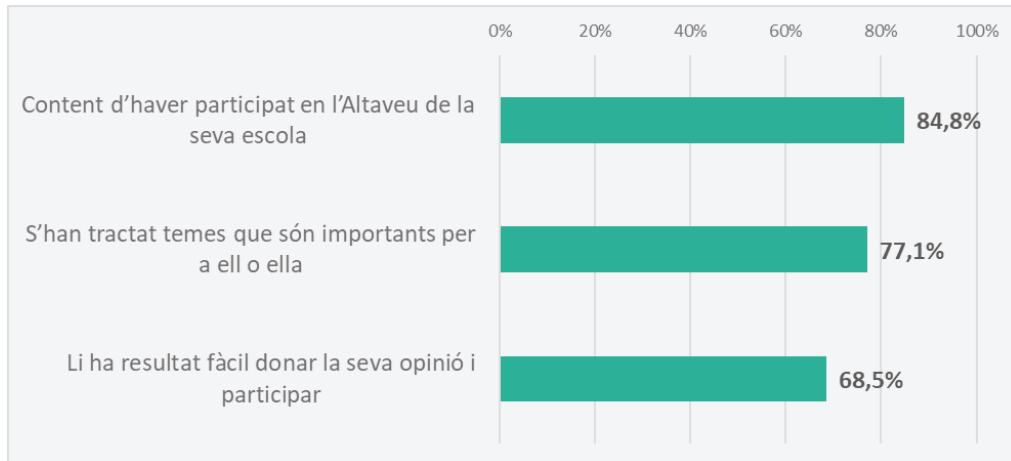
Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona a partir de les respostes recollides als qüestionaris de valoració i compromisos. Nota: els compromisos dels infants no estan recollits a la taula, sinó al davant de la taula, perquè no eren tan detallats ni concrets, sinó més englobats en el tema de la demanda de l'Agenda dels infants, per com es desenvolupen els diàlegs entre els infants i què esperen els uns dels altres.

ADQUIRINT UNA MILLOR PERSPECTIVA ENVERS LA SEVA CAPACITAT DE PARTICIPACIÓ I CIUTADANIA ACTIVA

Conseqüentment, és especialment destacable que participar als Altaveus d'Infants a les Escoles ha afavorit que els infants ampliïn la seva perspectiva envers la seva capacitat de participació i ciutadania activa. Amb l'inici dels Altaveus d'Infants a les Escoles un 16,8% dels infants participants coneixia el dret a la participació com un dels drets dels infants, mentre que quan s'explica què és el dret a la participació, el 84,6% pensa que haurien de poder practicar-lo. "Nosaltres també tenim bones idees: podem tenir raó i, fins i tot a vegades, podem saber-ne més que els adults", expliquen com a grup. A més, amb els Altaveus d'Infants a les Escoles han descobert una nova manera de participar a l'escola, al costat d'altres més habituals que elles i ells mateixos identifiquen, com ara donar l'opinió aixecant la mà, oferint-se voluntàriament per a l'organització d'activitats o bé en alguns espais com les assemblees o els consells escolars.

Amb l'inici dels Altaveus d'Infants a les Escoles, el 66,4% dels infants tenia ganes de formar-ne part, mentre que en la seva valoració final el 84,8% està bastant o totalment content d'haver participat en l'Altaveu de la seva escola. Les valoracions més negatives semblen relacionar-se amb manca de confiança en la participació o bé les preferències personals i el fet de tenir "vergonya". D'altra banda, el 77,1% està bastant o totalment d'acord que s'han tractat temes que són importants per a ell o ella i, finalment, el 68,5% que li ha resultat fàcil donar la seva opinió i participar. Aquestes preguntes responen a les 3 preguntes clau de valoració que es fan als infants a cada fase del programa (EBSIB, tallers participatius per a l'Agenda dels infants, Altaveus d'Infants a les Escoles i Altaveu d'Infants de la Ciutat) (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2023b).

Gràfic 1. Valoracions dels infants de la seva experiència als Altaveus d'Infants a les Escoles (% totalment o bastant d'acord, n=306).

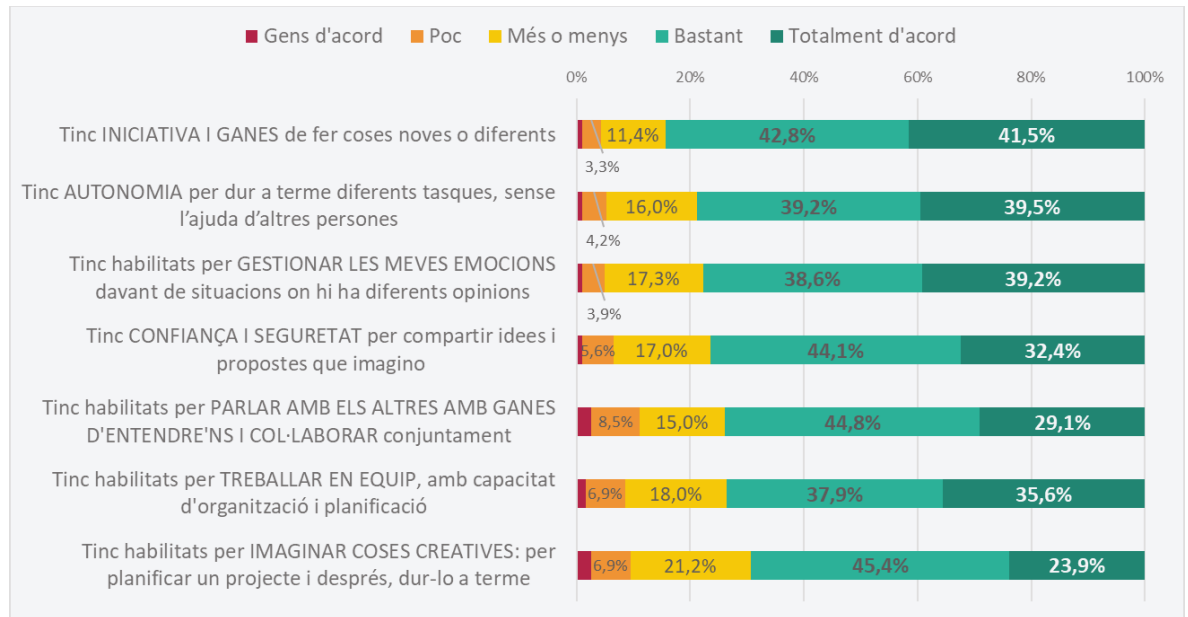
Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

Més enllà d'una qüestió de drets, els Altaveus d'Infants a les Escoles milloren el benestar emocional i l'apoderament personal dels infants participants, amb la pràctica d'habilitats interpersonals i socials per a la ciutadania activa. L'anàlisi de les respostes dels infants participants als qüestionaris d'avaluació del projecte mostra que la participació liderada que es pretén fomentar amb els Altaveus d'Infants⁹ és percebuda pels mateixos infants com un dret fonamental que promou el respecte, la igualtat i la justícia. La participació no només és vista com un mitjà per expressar opinions i col·laborar, sinó també com una font de benestar emocional i apoderament personal. A més, els infants reconeixen la participació com un dret inherent i una responsabilitat compartida. Així mateix, relacionen aquesta responsabilitat compartida amb la capacitat de participar i exercir drets, reflectint una visió integradora on liderar implica col·laborar i fer junts.

Una altra troballa rellevant és la importància de fomentar espais participatius que permetin que la infància desenvolupi habilitats interpersonals i socials, promovent un entorn inclusiu i respectuós. Es demostra que els Altaveus d'Infants a les Escoles és una eina valuosa per apoderar els infants participants, no només mitjançant el desenvolupament d'habilitats específiques, sinó també reforçant la seva confiança i autonomia. Els infants participants expliquen millores en la seva capacitat per col·laborar, expressar les seves idees i afrontar nous reptes, la qual cosa suggereix que la participació liderada pels infants no només és beneficiosa des d'una perspectiva de drets, sinó també en termes de desenvolupament personal i social. Nens i nenes han après a valorar la diversitat d'opinions i respectar les contribucions dels seus companys i companyes, un aspecte que és essencial per fomentar un ambient inclusiu i democràtic (Ferrús et al., 2024).

⁹ <https://institutinfancia.cat/projectes/altaveu-dinfants-els-nens-i-nenes-de-barcelona-prenen-la-paraula/>

Gràfic 2. Resposta dels infants dels Altaveus d'Infants a les Escoles a l'enunciat/pregunta: “Quan participem utilitzem diferents habilitats. En aquests moments, que acaba l'Altaveu de la teva escola, quin domini tens de les habilitats següents?” (n=306).

Font: Ferrús et al. (2024). Nota: no s'incorporen els % gens d'acord per una qüestió visual/gràfica i perquè poden obtenir-se fent restes per files.

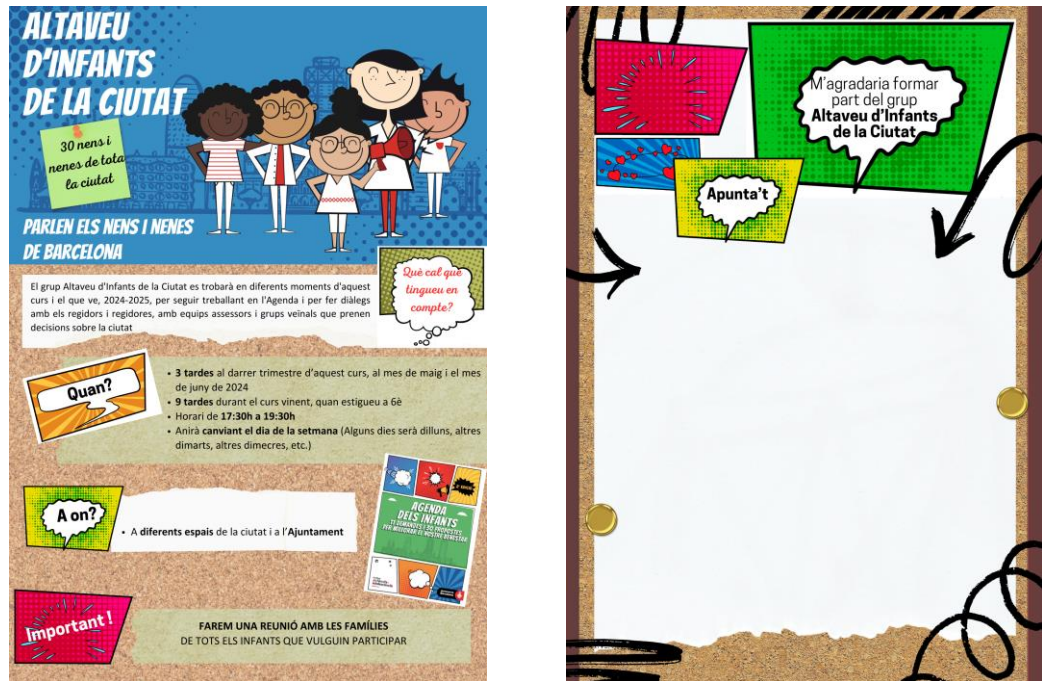
AMPLIANT CONEIXEMENT DE LA MISSIÓ DE L'AGENDA DELS INFANTS PER FER EL PAS A L'ALTAVEU D'INFANTS DE LA CIUTAT

Com es presenta a la introducció, com a segon objectiu principal més enllà de l'experiència inicial de participació a l'escola, els Altaveus d'Infants a les Escoles s'incorporen com a fase prèvia a l'Altaveu d'Infants de la Ciutat (l'únic Altaveu d'infants de la 1a edició) per tal d'adquirir les habilitats participatives favorables per decidir voluntàriament formar part de l'Altaveu d'Infants de la Ciutat. En aquest sentit, amb els Altaveus d'Infants a les Escoles es comencen a fomentar les habilitats participatives i a conèixer el que implica obrir diàlegs amb persones adultes i altres nens i nenes. Des de l'experiència prèvia, els infants fan el pas a l'Altaveu d'Infants de la Ciutat de forma voluntària, tenint coneixement sobre la dinàmica i el funcionament dels diàlegs, ja que han viscut una experiència de participació connectada amb l'Altaveu d'Infants de la Ciutat, però en un entorn més proper com és l'escola. Així mateix, el pas pels Altaveus d'Infants a les Escoles afavoreix l'entesa de la missió del grup Altaveu d'Infants de la Ciutat, on els infants obriran diàlegs amb agents polítics i socials de la ciutat de Barcelona. Per exemple, seguint la línia de la 1a edició del programa “Parlen els nens i nenes”, alguns dels diàlegs previstos són amb els diferents grups municipals i el govern municipal (Ajuntament de Barcelona), el Consell Municipal de Benestar Social o el Consell de Ciutat (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, 2019). Així mateix, se n'afegeixen de nous responenent a diferents peticions o oportunitats, com ara amb el Consell Educatiu de Ciutat o el

Síndic de Greuges de Barcelona. L'acte de Constitució del grup Altaveu d'Infants de la Ciutat ha coincidit amb la finalització dels Altaveus d'Infants a les Escoles, el 6 de juny de 2024¹⁰.

Durant el desenvolupament dels Altaveus d'Infants a les Escoles i específicament amb la sessió de cloenda, es va explicar i preguntar als infants si volien participar al grup Altaveu d'Infants de la Ciutat. El pòster a continuació mostra el suport documental de com es va explicar als infants que s'hi podien apuntar i com van mostrar el seu interès inicial.

Figura 4. Suport documental per fer el pas a l'Altaveu d'Infants de la Ciutat.

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

Durant el procés de configuració de l'Altaveu d'Infants de la Ciutat va resultar especialment pertinent fer una reunió online amb les famílies per comunicar adequadament què és el grup Altaveu d'Infants de la Ciutat amb el seu funcionament. Amb aquesta reunió el nombre d'infants apuntats per formar part de l'Altaveu d'Infants de la Ciutat va reduir-se de manera important després de la reunió, ja que no sempre hi havia les possibilitats familiars per acompanyar una experiència de participació com la dels Altaveus d'Infants de la Ciutat (activitats fora de l'horari escolar). Pel que fa al rol rellevant de les famílies, durant l'activitat de l'Altaveu d'infants de la Ciutat, les famílies s'han compromès a acompanyar els infants a les diferents sessions, participar com a famílies en 3 moments importants (reunió inicial, acte de constitució i sessió de cloenda), ajudar els infants a venir i motivar-los, comentar qualsevol dubte/neguit amb l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona i signar la carta de compromís amb l'autorització dels drets d'imatge.

¹⁰ <https://institutinfancia.cat/mediateca/np-barcelona-constitueix-laltaveu-dinfants-de-la-ciutat/>

També és rellevant compartir que en els contextos de més vulnerabilitat social, ha estat clau el suport des de les escoles per acompanyar els infants a l'hora de fer el pas a l'Altaveu d'Infants de la Ciutat. En alguns casos, amb el vistiplau final de les famílies, resulta necessari la implicació de l'escola en la formalització de l'interès per part de l'infant, però sobretot per garantir l'expectativa d'acompanyament adult durant el transcurs de l'Altaveu d'Infants de la Ciutat. Així mateix, en altres contextos no hi havia tants infants voluntaris perquè donaven valor a les activitats extraescolars d'estudi, esportives o culturals, pel que també resultaria pertinent incloure els projectes de participació amb infants i adolescents dins l'imaginari de les oportunitats educatives des de les escoles i fora de l'horari lectiu. D'altra banda, a nivell d'escola globalment, al llarg del transcurs de l'Altaveu d'Infants de la Ciutat es preveuen algunes connexions, com ara alguna sessió online des de les escoles o bé trobar espais perquè els infants de l'Altaveu d'Infants de la Ciutat comparteixin l'experiència amb la resta de companys i companyes de l'escola.

Finalment, amb data de 6 de juny de 2024, que és quan va celebrar-se'n la Constitució (Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona), un total de 27 infants formen part de l'Altaveu d'Infants de la Ciutat¹¹. Globalment hi ha una representació adequada per sexe i orígens familiars i culturals a l'estranger, mentre que no hi ha infants voluntaris amb discapacitats reconegudes. Els infants provenen de 3 centres educatius de titularitat pública i 3 de titularitat concertada, de 5 districtes diferents de la ciutat de Barcelona: Sant Martí, Nou Barris, Horta-Guinardó, Sarrià-Sant Gervasi i Les Corts. El desenvolupament complet dels Altaveus d'Infants de la Ciutat es preveu d'explicar-se amb un informe de recerca final del projecte.

Taula 8. Relació de les escoles amb grups Altaveus d'Infants a les Escoles amb infants a l'Altaveu d'Infants de la Ciutat.

ESCOLA	DISTRICTE	TITULARITAT	INFANTS A L'ALTAVEU D'INFANTS A LA CIUTAT (06/05/2024)
Escola Cervantes	01 Ciutat Vella	Pública	NO
Escola Mireia	02 Eixample	Concertada	NO
Escola Lluís Vives	03 Sants-Montjuïc	Pública	NO
Santa Teresa de Lisieux	04 Les Corts	Concertada	SÍ
Escola Poeta Foix	05 Sarrià-Sant Gervasi	Pública	SÍ
Escola Sant Josep de Gràcia	06 Gràcia	Concertada	NO
Escola Guinardó	07 Horta-Guinardó	Concertada	SÍ
Escola Mercè Rodoreda	08 Nou Barris	Pública	SÍ

¹¹ <https://institutinfancia.cat/noticies/barcelona-constitueix-laltaveu-dinfants-de-la-ciutat/>

ESCOLA	DISTRICTE	TITULARITAT	INFANTS A L'ALTAVEU D'INFANTS A LA CIUTAT (06/05/2024)
Institut-Escola el Til·ler	09 Sant Andreu	Pública	NO
Escola San Francisco	10 Sant Martí	Concertada	SÍ
Escola autònoma: Escola Molí de Finestrelles	09 Sant Andreu	Pública	NO
Escola autònoma: Escola Heura	07 Horta-Guinardó	Pública	NO
Escola autònoma: Institut-Escola Costa i Llobera	05 Sarrià-Sant Gervasi	Pública	SÍ

Font. Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

4. CONCLUSIONS DELS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES AMB REPTES PER AVANÇAR EN LA PARTICIPACIÓ DELS INFANTS A LA CIUTAT DE BARCELONA

L'experiència dels Altaveus d'Infants a les Escoles ha estat una actuació nova de participació, en el marc de la 2a edició del programa municipal "Parlen els nens i nenes: el benestar de la infància a Barcelona". S'han pogut assolir tots els objectius plantejats amb algunes conclusions destacables per traslladar més enllà del present informe de recerca, però com a totes les experiències d'innovació, s'identifiquen reptes de millora als quals donar resposta en una possible reedició de l'experiència o en endavant en sinèrgia amb l'ecosistema participatiu de la ciutat de Barcelona. Les 5 conclusions i els 5 reptes principals dels Altaveus d'Infants a les Escoles són els següents:

CONCLUSIONS

1) L'APORTACIÓ DELS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES

En resum, en base al dret de la infància d'ésser adequadament escoltada en l'àmbit social i afavorir la seva ciutadania activa, amb orientacions de recerca ètica amb infants, l'Agenda dels infants (2a edició) és un dels resultats principals del programa municipal de recerca i participació "Parlen els nens i nenes: el benestar de la infància a Barcelona". En ella s'hi expliquen les 11 demandes amb les 30 propostes dels nens i nenes per millorar el benestar de la infància a la ciutat de Barcelona, així com més de 100 idees d'acció per dur-les a la pràctica. Els infants adrecen aquestes idees als poders públics (especialment l'Ajuntament de Barcelona), les escoles (comunitat educativa en sentit ampli), les famílies i els mateixos infants.

Així, com que l'Agenda dels infants va dirigida a la comunitat educativa (equips educatius/directius, famílies i alumnat), a qui especialment demanen sentir-se més participants de les decisions que s'hi prenen, grups d'infants que cursen 5è d'educació primària han presentat l'Agenda dels infants a la seva comunitat educativa per obrir diàlegs per millorar el benestar dels nens i nenes a partir de compromisos d'acció concrets.

Al llarg del curs 2023-24, un total de 470 infants de 13 escoles de tots els districtes de la ciutat de Barcelona han estat acompanyats per un equip de dinamització per afavorir, més

enllà de l'organització de les sessions, una vivència de la participació amb reflexió i vincle amb la comunitat educativa. Com a resultats, més enllà de presentar l'Agenda dels infants en la seva globalitat, els Altaveus d'Infants a les Escoles obren diàlegs amb la seva comunitat educativa i –el que és encara més rellevant– arriben a compromisos conjunts per millorar el benestar dels infants.

Concretament s'han realitzat més de 35 diàlegs amb més de 300 persones adultes amb el protagonisme dels infants com agents per millorar el benestar de la infància. Amb valoracions positives per part dels interlocutors (companyes i companys de l'escola, mestres i famílies) i arribant, a més, a compromisos conjunts de millora. Així mateix, els infants participants als Altaveus d'Infants a les Escoles han adquirit una millor perspectiva envers la seva capacitat de participació i ciutadania activa. En aquest sentit, l'ampliació del coneixement de la missió de l'Agenda dels infants afavoreix que puguin decidir voluntàriament de fer el pas a l'Altaveu d'Infants de la Ciutat, que va constituir-se el 6 de juny de 2024 al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, amb l'Alcalde de Barcelona i altres representants del govern municipal.

2) INFANTS COM A CIUTADANS ACTIUS

Els nens i nenes participants als Altaveus d'Infants a les Escoles han estat capaços de desenvolupar les seves habilitats en ciutadania activa per presentar l'Agenda dels infants, que representa tots els infants a nivell de la ciutat de Barcelona, a la seva comunitat educativa més propera, és a dir, des de la proximitat i amb exemples d'acció en particular per millorar el benestar de la infància. Això, en part, ha estat possible per l'entesa dels drets dels infants també des del deure o la responsabilitat compartida de contribuir al benestar del seu entorn, tot i ser persones menors d'edat i en una etapa d'escolarització obligatòria. En aquest sentit, des dels equips educatius/directius valoren que els Altaveus d'Infants a les Escoles és un projecte molt diferent als quals estan acostumats i que els infants s'han sentit molt importants i valorats. Que els Altaveus d'Infants a les Escoles serveixen perquè els infants puguin transmetre les seves inquietuds i malestars al centre, per tal que les tasques i feines siguin contrastades, revisades o modificades. Així mateix, a favor de l'educació personalitzada, també serveixen perquè els equips educatius/directius coneguin més l'alumnat del centre per saber què necessita. Aquestes perspectives van en la línia de Novella i Llena (2024) quan destaquen que els centres educatius haurien de considerar que els nens i nenes, a banda d'estar en formació, són subjectes de drets i ciutadans actius que han de ser reconeguts i tractats com a tals.

3) DES DE LES ESCOLES I AMB LES FAMÍLIES

Des dels equips educatius/directius es visualitzen els Altaveus d'Infants a les Escoles com una oportunitat per avançar en l'avaluació conjunta de la tasca educativa. Amb l'entesa que tots els centres educatius escolten el seu alumnat, expliquen que hi poden haver diferents intensitats o tipus de respostes, i que amb els Altaveus d'Infants a les Escoles es vehicula una manera de prendre decisions conjuntament amb l'alumnat, a partir dels compromisos posteriors als diàlegs. No només des dels equips educatius/directius o el Claustre, sinó també amb les famílies (no estrictament les associacions de famílies de l'alumnat), ja que un aspecte

valorat positivament és l'alta participació de les famílies als diàlegs, la qual cosa afavoreix l'apropament entre l'escola i les famílies. Per enfortir aquest vincle de la comunitat educativa, des dels equips educatius/directius es considera que caldria integrar els Altaveus d'Infants a les Escoles al currículum escolar en major mesura, amb una formació més continuada des de l'inici del projecte. També amb més temps disponible per poder tractar els temes del benestar de la infància subjacents al projecte (a partir de l'Agenda dels infants) i amb més espais de diàleg de l'escola amb les famílies (a una part dels diàlegs amb les famílies també hi havia representants dels equips educatius/directius). Així mateix, consideren que també caldria orientar més o millor en els compromisos o millores derivades del projecte, amb una mirada més enllà d'un curs escolar (almenys dos cursos) per tal que siguin viables o sostenibles en el temps.

4) PARTICIPACIÓ SIGNIFICATIVA I ÈTICA

Seguint les orientacions clau de Save the Children (2021) i el marc teòric de referència sobre la participació de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2024b), els Altaveus d'Infants a les Escoles han funcionat com una experiència de participació significativa i ètica de la infància: pel desenvolupament dels diferents principis ètics i metodològics, però també especialment per haver incorporat una estratègia de recerca i avaluació que facilita la transformació de la comunitat educativa, així com la incidència amb millores a través del retorn i el retiment de comptes. A més, d'acord amb la llista de comprovació de processos participatius amb la infància i l'adolescència (Associació Internacional de Ciutats Educadores, s.d.), els Altaveus d'Infants a les Escoles són una experiència de participació autèntica seguint l'escala de Roger Hart¹², ja que tot i haver demanat la participació dels infants mitjançant les escoles i no iniciar-se de manera totalment autònoma per part dels infants, els infants han estat consultats en el marc del programa "Parlen els nens i nenes" i, així, tenen l'oportunitat d'avançar en la participació social i la ciutadania activa a través dels Altaveus d'Infants a les Escoles. A més, el que es pretén amb els Altaveus d'Infants a les Escoles és que infants i persones adultes avancin junts en la millora del benestar de la infància des de les escoles i a la ciutat.

- el projecte ha proporcionat informació ajustada (o *child-friendly*) als infants a l'hora de participar (criteri 1 de Save the Children, 2021);
- la participació dels infants ha estat voluntària en el sentit que han pogut decidir en quin grau han volgut participar, tot i ser un projecte escolar (criteri 2);
- la participació ha estat respectuosa, ja que els recursos i les activitats són ajustades perquè els infants puguin expressar els seus punts de vista propis amb metodologies i eines que respecten les diferències de cada infant (criteri 3);
- la participació ha estat pertinent perquè parteix de la presentació de l'Agenda dels infants, la qual han definit els mateixos infants en el marc del programa "Parlen els nens i nenes" (criteri 4);
- el projecte s'ha ajustat als infants, ja que s'han aplicat mètodes i enfocaments singulars per a la infància enlloc de replicar procediments testats amb persones adultes (criteri 5);

¹² Referència dins d'Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2024b).

- la participació ha estat inclusiva perquè intervenir des de l'escola ha permès la participació de diferents gèneres, orígens i capacitats, garantint que les infàncies més desfavorides o vulnerabilitzades econòmicament tinguin el mateix accés (criteri 6);
- el projecte ha comptat amb el suport d'un equip de dinamització per formar i afavorir una vivència de la participació amb reflexió i vincle amb la comunitat educativa. (criteri 7);
- la participació ha perseguit que els infants se sentin segurs a l'hora de viure l'experiència, reflexionar-la i transferir-la a la comunitat educativa (criteri 8);
- el projecte respon amb responsabilitat perquè, més enllà de l'actuació, compta amb una estratègia de recerca i avaluació per compartir el coneixement generat, la qual per exemple es manifesta amb el present informe de recerca (criteri 9).

5) CIUTAT AMIGA DE LA INFÀNCIA

Així, doncs, els Altaveus d'Infants a les Escoles aporten a Barcelona com a Ciutat Amiga de la Infància perquè són una oportunitat per avançar contra l'adultocentrisme amb l'agència dels infants i la seva participació autèntica (UNICEF Ciudades Amigas de la Infancia, 2024). Com explicaven ja Puig l'any 2003, així com McCready i Dilworth l'any 2014 (Novella & Llena, 2024b), l'increment de la participació –sempre que sigui significativa/ètica i amb una metodologia adequada, així com amb facilitadors com el compromís polític, un ecosistema participatiu i estratègies de recerca/avaluació per a la transformació/incidència– aporta a la reducció de les desigualtats, l'enfortiment de la vida comunitària i la disminució de la desafecció política. Per exemple, amb els Altaveus d'Infants a les Escoles es vehicula la participació dels infants amb independència dels seus condicionants socials i garantint que les infàncies més vulnerabilitzades econòmicament tinguin el mateix accés a l'experiència de participació que la resta d'infants, afavorint la igualtat d'oportunitats també en la trajectòria vital de participació a la ciutat de Barcelona. També s'enforteix el vincle dels infants amb les comunitats educatives de cada escola, ja que es proporcionen espais de diàleg per als infants amb la seva comunitat educativa per prendre decisions conjuntament. Així mateix, com remarca i prioritza el nou currículum escolar, s'aporta una mirada compartida i les habilitats més pertinents per a la ciutadania activa per tal de treballar a favor de la disminució de la desafecció política (Generalitat de Catalunya, 2022).

REPTES

1) QUE ELS INFANTS SIGUIN ESCOLTATS I PARTICIPIN MÉS ENLLÀ DELS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES

Els mesos de desenvolupament del programa “Parlen els nens i nenes: el benestar de la infància a Barcelona” en aquesta 2a edició i els aprenentatges acumulats a la 1a assenyalen que alguns reptes s'han superat, altres segueixen sent-hi i alguns apareixen de nou de cara a una possible reedició de l'experiència. Especialment és necessari reforçar encara més el valor dels Altaveus d'Infants a les Escoles, ja que és un espai on és possible garantir la

representativitat de totes les infàncies, així com garantir que les pràctiques participatives iniciades a les escoles a través dels Altaveus d'Infants a les Escoles perdurin més enllà de l'experiència puntual i que hagin estat una oportunitat per establir diàlegs horitzontals i periòdics de les persones adultes de la comunitat educativa amb nens i nenes a les escoles (Cortés & Pineda, s.d.).

2) MILLORAR EL PAPER DE LES PERSONES ADULTES EN ELS ESPAIS DE PARTICIPACIÓ DE LA INFÀNCIA

En el desenvolupament dels Altaveus d'Infants a les Escoles, l'equip de dinamització constata que els equips educatius i les famílies duen a terme bones pràctiques per afavorir el diàleg i la reflexió amb els infants. Tanmateix, també es repeteixen alguns patrons més limitadors que tenen relació amb dinàmiques adultocèntriques, com per exemple recriminar que l'infant no estigui sent prou responsable envers una demanda que s'està fent cap a les persones adultes o justificar-se i sobreexplicar coses que ja s'estan fent en lloc de comprendre que potser això no està funcionant com es pretén. A més, en referència a les aportacions fetes pels i les mestres en les seves valoracions de l'experiència, subratllen que caldria més participació per part de tot el Claustre i aprofundir en propostes concretes per al centre; i en el cas de les famílies, alerten de la necessitat d'aconseguir que els diàlegs no semblin un "enfrentament" entre els infants i les famílies, sinó un espai d'escolta per desenvolupar les idees de l'Agenda dels infants conjuntament amb les persones adultes. És per això que resulta necessari treballar millor el punt de partida abans de dialogar, així com el posterior. Per exemple, no tothom ha donat una resposta posterior als diàlegs duts a terme amb els infants. A mode d'exemple sobre el qual avançar, proposat per l'equip de dinamització dels Altaveus d'Infants a les Escoles, es podrien incloure i desenvolupar les orientacions següents (Presas et al., 2024):

- Escolta'ls com a experts.
- El teu paper avui és escoltar, respondre preguntes i fer aportacions.
- Avui us demanem que penseu, com a persones adultes, quina part us toca.
- Mostra interès en el diàleg.
- Si fas preguntes, que no siguin personals i individuals.
- Agafeu un compromís conjunt per tirar endavant alguna de les seves propostes.

3) POTENCIAR QUE LES ESCOLES SIGUIN ESPAIS DE PARTICIPACIÓ, ELS QUALS TAMBÉ REVERTEIXEN SOBRE L'APRENTATGE I LA CONVIVÈNCIA A L'ESCOLA

Tot i les valoracions globalment positives dels Altaveus d'Infants a les Escoles, cal tenir adequadament en compte que a 3 de cada 10 (31,5%) infants no que li ha resultat fàcil donar la seva opinió i participar. Les valoracions més negatives semblen relacionar-se amb manca de confiança en la participació o bé les preferències personals i el fet de tenir "vergonya", però més enllà del rol tradicional de l'escola, en perspectiva de drets i benestar, l'escola hauria de funcionar des d'una triple mirada compartida: com un espai d'aprenentatge, com un espai de convivència lliure de violències i també com un espai per a la participació ciutadana. Quan

l'escola incorpora, en els seus projectes educatius, espais de diàleg per als infants amb la comunitat educativa es pot vehicular una manera de prendre decisions conjuntament amb l'alumnat sobre qüestions que l'afecten directament (Corominas, 2024). En altres paraules, seguint el que explica Colomer (2024) per als Consells locals d'infants i adolescents, en el cas de les escoles, es poden entendre com una part essencial de l'engranatge, ja que els reptes que plantegen les infàncies als Altaveus d'Infants a les Escoles demanen la presa de decisions efectives, tant pel que fa al dret a la participació, així com a les mesures de reparació necessàries pel que fa a la vulneració de drets o dificultats i problemes que els infants es troben amb la seva vida escolar, ja sigui en l'aprenentatge, la convivència o, fins i tot, la seva vida escolar fora de les parets físiques de l'escola.

4A) AVANÇAR EN LA PARTICIPACIÓ MUNICIPAL DE LA INFÀNCIA AMB L'ALTAVEU D'INFANTS DE LA CIUTAT, GARANTINT LA SEVA INCLUSIVITAT

Per fer-ho resulta oportú tenir adequadament en compte els aprenentatges acumulats amb l'Altaveu d'Infants a les Escoles, com ara el paper de les escoles per garantir la igualtat d'oportunitats a l'hora de poder viure una experiència de participació (p. ex. sense el suport de les escoles a les famílies, des de les escoles de contextos més socialment vulnerabilitzats poden no haver-hi infants amb el suport familiar per formar part de l'Altaveu d'Infants de la Ciutat). En aquest sentit, en el transcurs dels Altaveus d'Infants a les Escoles hi havia infants de contextos econòmicament o socialment vulnerabilitzats amb ganes de formar part de l'Altaveu d'Infants de la Ciutat, però que no es trobaven amb els suports de les seves famílies i és quan les escoles han pres la iniciativa d'acompanyar-los en el transcurs de l'Altaveu d'Infants de la Ciutat que s'ha pogut donar garantíes al dret d'aquests infants a participar en la construcció de la ciutat. Així mateix, en altres contextos no hi havia tants infants voluntaris perquè donaven valor a les activitats extraescolars d'estudi, esportives o culturals, pel que també resultaria pertinent incloure els projectes de participació amb infants i adolescents dins l'imaginari de les oportunitats educatives des de les escoles i fora de l'horari lectiu.

Així mateix, seguint les orientacions clau per a una participació significativa i ètica de la infància de Save the Children (2021) és pertinent continuar fent recerca i avaluació aplicades a les diferents experiències i espais de participació municipal (de manera concreta, amb la generació d'informes de recerca, per exemple). Per no anar enrere ni repetir plantejaments antics, sinó col·laborar amb altres espais de participació (com ara els projectes Volem Decidir!¹³, IMCITIZEN¹⁴ o els recollits per l'Ajuntament de Barcelona, 2022) per tal de poder oferir un ecosistema participatiu o itinerari adequat de ciutadania activa i participació democràtica als infants i adolescents de la ciutat de Barcelona.

¹³ https://www.decidim.barcelona/processes_groups/7?locale=ca

¹⁴ <https://www.ub.edu/imcitizen/>

4B) ACOMPANYAR ESPECÍFICAMENT ELS INFANTS AMB DISCAPACITATS I NECESSITATS EDUCATIVES ESPECIALS

També tot i les valoracions globalment positives dels Altaveus d'Infants a les Escoles, un punt feble del projecte ha estat el poc marge per ajustar les sessions als infants amb necessitats educatives especials. De les 13 escoles, només en 3 hi havia infants que necessitessin una adaptació de les sessions per tenir necessitats educatives especials, però aquesta ha estat difícil de obtenir i els infants no participaven de ple en les sessions, sinó que en alguns moments treballaven amb les seves vetlladores. Per resoldre-ho en endavant, l'equip de dinamització aconsella introduir una major diversitat de suports visuals i multimèdia, així com activitats creatives ajustades a diferents perfils d'infants. També diversificar els suports i adaptar millor les sessions per als infants amb necessitats educatives especials, la qual cosa suposaria una oportunitat per ampliar les eines i recursos disponibles per assegurar que tots els participants puguin beneficiar-se plenament del projecte (Presas, 2024). En aquest sentit, des dels equips educatius/directius, consideren que caldria ajustar els materials i el llenguatge de manera encara més *child-friendly* als infants, la qual cosa també revertiria en els infants amb necessitats educatives especials (expliquen que el vocabulari emprat o la redacció dels objectius són complicats d'entendre i que s'hauria d'utilitzar un llenguatge més adreçat als infants per tal que puguin entendre-ho bé des del principi, sobretot tenint en compte que hi ha infants que no entenen el català i el que si l'entenen, no reconeixen ni entenen moltes paraules).

5. REFERÈNCIES

BILBIOGRÀFIQUES

- Ajuntament de Barcelona. (2018). Impulsem la participació dels infants en els serveis i projectes municipals: document marc. *Departament de Promoció de la Infància*. <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/impulsem-participacio-infants-serveis-projectes-municipals.pdf>
- Ajuntament de Barcelona. (2022). Recull d'experiències de participació infantil a la ciutat de Barcelona. *Departament de Promoció de la Infància*. <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/resultats-construccio-desenvolupament-la-innovacio-processos-participacio-infantil-adolescent.pdf>
- Ajuntament de Barcelona. (2024). *Parlen els nens i nenes: el benestar de la infància a Barcelona*. <https://ajuntament.barcelona.cat/infancia/ca/canal/parlen-els-nens-i-nenes-el-benestar-de-la-infancia-barcelona>
- Associació Internacional de Ciutats Educadores. (s.d.). Lista de comprobación sobre procesos participativos con la infancia y la adolescencia. *XVI Encuentro de la red estatal de ciudades educadoras*. No publicat.
- Carta de ciutadania de Barcelona, Ajuntament de Barcelona (2010). <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/89720>
- Colomer, J. (2024, maig 9). Consells Locals d'Infants i Adolescents, més enllà d'un mandat legal. *El Diari de l'Educació*. <https://diarieducacio.cat/educaciolocal/2024/05/09/consells-locales-dinfants-i-adolescents-mes-enlla-dun-mandat-legal/>
- Corominas, M. (2024). PISA: Què demanen els infants a l'escola? *Revista Perspectiva*. <https://www.rosasensat.org/revista/perspectiva-423-els-drets-dels-infants/pisa-que-demanen-els-infants-a-lescola/>
- Cortés, E., & Pineda, L. (s.d.). Altavoz de Niños y Niñas de Barcelona: una experiencia dentro del programa “Hablan los niños y niñas: el bienestar de la infancia en Barcelona”. En *Infancia participativa. Ciudadanía infantil en acción*. Octaedro. En procés de publicació.
- European Union. (2021). *Creating child-friendly versions of written-documents: A guide*. https://commission.europa.eu/document/download/2dbc3da9-85af-41ec-8a1b-3905b1f5d541_en?filename=guide_child_friendly_documents.pdf
- Ferrús, L., Novella, A., & Corominas, M. (2024, maig 22). Niños y niñas como agentes de cambio desde la escuela: Explorando la participación liderada en el marco de la ODS. *XVI Congreso internacional de teoría de la educación*. No publicat.

- Ferrús, L., Novella, A., Noguera, E., & Buxarrais, M. R. (2023). Children's self-organization as citizens in European context. KGR: Kids Got Rights project. *Universitat de Barcelona. Grup de Recerca en Educació Moral (GREM)*.
<https://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/194444>
- Generalitat de Catalunya. (2022). Currículum 175/2022. *Departament d'Educació*.
<https://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/primaria/curriculum-175-2022/>
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (2019). Presentació general del Parlen els nens i nenes (1a edició). *Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (Ajuntament de Barcelona)*.
<https://institutinfancia.cat/mediateca/presentacio-general-del-projecte-parlen-els-nens-i-nenes/>
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (2022a). Enquesta de Benestar Subjectiu de la Infància a Barcelona 2021: Fitxa tècnica final. *Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (Ajuntament de Barcelona)*.
<https://institutinfancia.cat/mediateca/fitxa-tecnica-epsib-2021/>
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (2022b). Primeres dades de l'Enquesta de Benestar Subjectiu de la Infància a Barcelona 2021. *Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (Ajuntament de Barcelona)*.
<https://institutinfancia.cat/mediateca/informe-de-primeres-dades-de-lepsib-2021/>
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (2023a). Agenda dels infants (2a edició). *Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut Metròpoli (Ajuntament de Barcelona)*.
<https://institutinfancia.cat/mediateca/agenda-dels-infants-2a-edicio/>
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (2023b). Informe de recerca per a l'elaboració de l'Agenda dels Infants (2a edició). *Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut Metròpoli (Ajuntament de Barcelona)*.
<https://institutinfancia.cat/mediateca/informe-recerca-agenda-2ed/>
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (2024a). Altaveus d'Infants a les Escoles: construint espais de diàleg dels infants amb la seva comunitat educativa per millorar el benestar dels nens i nenes, proposta metodològica. *Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut Metròpoli (Ajuntament de Barcelona)*.
<https://institutinfancia.cat/mediateca/altaveus-escoles-metodologia>
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (2024b). Marc teòric de referència sobre la participació de la infància de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona. *Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut Metròpoli (Ajuntament de Barcelona)*.
<https://institutinfancia.cat/mediateca/marc-teoric-participacio-infancia/>
- Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (2024c). *Parlen els nens i nenes (2a edició)*. Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut Metròpoli (Ajuntament de Barcelona).
<https://institutinfancia.cat/projectes/parlen-els-nens-i-nenes-2021-2025/>
- Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, Generalitat de Catalunya (2010). <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=553898>

- Nacions Unides. (1989). Convenció sobre els Drets de l'Infant. *Ajuntament de Barcelona amb Bureau Internacional Catholique de l'Enfance i Comissió de la Infància de Justícia i Pau (20 anys de Convenció: La infància al món. 2009: Vintè aniversari de la Convenció sobre els Drets de l'Infant)*.
<https://ajuntament.barcelona.cat/infancia/sites/default/files/annexe16.20anysdelaconvenci.685.pdf>
- Novella, A., & Llena, A. (2024a). Giros conceptuales sobre participación social de la adolescencia. *Pedagogia Social Revista Interuniversitaria*, 44, 15-27.
https://doi.org/10.7179/PSRI_2024.44.01
- Novella, A., & Llena, A. (2024b). Potenciat la participació de la infància i l'adolescència. *Ajuntament de Barcelona (curs formació municipal)*. No publicat.
- Presas, C. (2024). Estratègies per incorporar l'opinió dels infants en l'àmbit municipal: Avaluació del programa «Parlen els nens i nenes». *Treball final del postgrau en «Participació ciutadana, deliberació democràtica i tecnologies digitals» (2ª edició, Col·legi de Professionals de la Ciència Política i de la Sociologia de Catalunya)*. No publicat.
- Presas, C., Santaolalla, A., & Torrella, L. (2024). El paper de les persones adultes per a l'èxit dels programes de participació infantil: l'experiència dels Altaveus d'Infants a les Escoles de Barcelona. *Institut Infància i Adolescència de Barcelona - Institut Metròpoli (Ajuntament de Barcelona)*. <https://institutinfancia.cat/blog/el-paper-de-les-persones-adultes-per-a-lexit-dels-programes-de-participacio-infantil-lexperiencia-dels-altaveus-dinfants-a-les-escoles-de-barcelona/>
- Save the Children. (2021). *Los nueve requisitos básicos para una participación significativa y ética de la niñez*. <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/nine-basic-requirements-meaningful-and-ethical-childrens-participation/>
- UNICEF Ciudades Amigas de la Infancia. (2024). *Ciudades Amigas de la Infancia*.
<https://ciudadesamigas.org/>
- UNICEF Comitè Catalunya. (2023). *Drets dels infants*. Escola d'Administració Pública de Catalunya. <https://formaciooberta.eapc.gencat.cat/contingutsdels cursos/ddi/inici.html>
- UNICEF Office of Research - Innocenti, Centre for Children and Young People - Southern Cross University, Childwatch International Research Network, & Children's Issues Centre - University of Otago. (2022). *Carta Internacional para la Investigación Ética de la Niñez*.
<https://childethics.com/wp-content/uploads/2022/02/ERIC-Charter-ES.pdf>
- Universitat de Barcelona, Universidad de A Coruña, Federación Provincial de Asociaciones de Padres de Alumnos de Colegios Públicos de A Coruña, Asociación Los Glayus, Universitat Complutense de Madrid, Ajuntament de Mislata, & Asociación Centro Trama. (2024). *IMCITIZEN*. <https://www.ub.edu/imcitizen/>

FIGURES/FOTOGRAFIES/TAULES/GRÀFICS

FIGURA 1. LES 11 DEMANDES DE L'AGENDA DELS INFANTS (2A EDICIÓ) PER MILLORAR EL BENESTAR DE LA INFÀNCIA A LA CIUTAT DE BARCELONA.....	6
FIGURA 2. PERCENTATGE D'INFANTS (10-11 ANYS) QUE NO ESTAN COMPLETAMENT SATISFETS AMB L'ESCOLTA ADULTA; CIUTAT DE BARCELONA, 2021.	7
FIGURA 3. LOGOTIP DELS GRUPS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES.....	8
FOTOGRAFIA 1. CONSTITUCIÓ DE L'ALTAVEU D'INFANTS DE LA CIUTAT (6 DE JUNY DE 2024, SALÓ DE CENT DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA).	10
TAULA 1. RELACIÓ DE LES 13 ESCOLES AMB GRUPS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES (PROGRAMA "PARLEN ELS NENS I NENES: EL BENESTAR DE LA INFÀNCIA A BARCELONA").	12
TAULA 4. RELACIÓ D'INSTRUMENTS DE RECERCA PER AL SEGUIMENT DELS GRUPS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES (PROGRAMA "PARLEN ELS NENS I NENES: EL BENESTAR DE LA INFÀNCIA A BARCELONA").	14
TAULA 2. SEQÜÈNCIA DE 9 SESSIONS DELS GRUPS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES (PROGRAMA "PARLEN ELS NENS I NENES: EL BENESTAR DE LA INFÀNCIA A BARCELONA").	17
TAULA 3. EXEMPLES DE VALORACIONS DE LES DIFERENTS SESSIONS PER PART DE L'EQUIP DE DINAMITZACIÓ.....	17
FOTOGRAFIA 2. DIÀLEG DELS INFANTS AMB MESTRES A UNA ESCOLA AUTÒNOMA DELS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES.	19
TAULA 5. APARICIONS DIRECTES EN MITJANS DELS INFANTS QUE FORMEN PART DELS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES.	20
TAULA 4. RELACIÓ DE DEMANDES DE L'AGENDA DELS INFANTS (2A EDICIÓ) MÉS PRESENTADES ALS DIÀLEGS DELS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES.	22
FOTOGRAFIA 3. EXEMPLE DEL RESULTAT DE LA DINÀMICA DE LA DIANA A UNA ESCOLA.	23
FOTOGRAFIA 4. DIÀLEG DELS INFANTS AMB FAMÍLIES DELS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES.	25
FOTOGRAFIA 5. EXEMPLE DE COMPROMISOS DELS INFANTS PER MILLORAR EL SEU BENESTAR.	26
TAULA 7. DETALL DELS COMPROMISOS DELS EQUIPS EDUCATIUS I LES FAMÍLIES SEGONS LA DEMANDA DE L'AGENDA TRACTADA EN ELS DIÀLEGS.....	27
GRÀFIC 1. VALORACIONS DELS INFANTS DE LA SEVA EXPERIÈNCIA ALS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES (% TOTALMENT O BASTANT D'ACORD, N=306).....	31
GRÀFIC 2. RESPOSTA DELS INFANTS DELS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES A L'ENUNCIAT/PREGUNTA: "QUAN PARTICIPEM UTILITZEM DIFERENTS HABILITATS. EN AQUESTS MOMENTS, QUE ACABA L'ALTAVEU DE LA TEVA ESCOLA, QUIN DOMINI TENS DE LES HABILITATS SEGÜENTS?" (N=306).	32
FIGURA 4. SUPORT DOCUMENTAL PER FER EL PAS A L'ALTAVEU D'INFANTS DE LA CIUTAT.	33
TAULA 8. RELACIÓ DE LES ESCOLES AMB GRUPS ALTAVEUS D'INFANTS A LES ESCOLES AMB INFANTS A L'ALTAVEU D'INFANTS DE LA CIUTAT.	34